

rood

Ledenblad van de Partij van de Arbeid • 8e jaargang • nr 1 • april 2011

Paul, Staf en Frank

Het grote
Depla-
interview

Opinie: passend
onderwijs

Frans Timmermans
over de
Arabische lente

Keklik Yucel pleit
voor quota

PvdA

Het moet eerlijker

Sinds negen jaar is Annemiek Verstappen psychologe bij de traumahulpverlening in Zuid-Holland. Daarnaast volgt ze een opleiding tot klinisch psycholoog. Sinds de Kamerverkiezingen vorig jaar is ze vrijwilliger bij de PvdA. 'Dat het de PvdA moest zijn, stond voor mij als een paal boven water. Ik geloof in de sociaaldemocratie en heb van huis uit meegekregen dat iedereen kansen moet krijgen. Toen duidelijk werd dat Wilders' partij groot ging worden bij de Tweede Kamerverkiezingen, realiseerde ik me dat ik zelf een andere maatschappij voorsta, en besloot ik vrijwilliger te worden.'

Tijdens de campagne was Verstappen canvascoördinator. Wat ze erg leuk vond aan het werk, is het in gesprek raken met mensen en hun een luisterend oor bieden. 'Voor mij horen PVV-stemmers er net zo goed bij. Ik wil me daarom in de toekomst blijven inzetten om iedereen te bereiken, ook met het canvassen. Een leuk voorbeeld is een PVV-stemmer bij wie ik aan de deur stond. Hij had geen goed woord over voor de PvdA. Ik heb hem vooral vragen gesteld, want op zo'n moment moet je niet proberen iemand zijn mening te veranderen. Er ontstond een gesprek, waarin hij na al het commentaar uiteindelijk een stuk positiever tegenover de PvdA stond. Luisteren helpt in zo'n geval dus wel degelijk. Echt vervelende ervaringen heb ik niet. Natuurlijk zijn we ook in wijken geweest waar veel PvdA'ers wonen, dat scheelt.'

'De PvdA is goed in het organiseren van interessante bijeenkomsten, zoals een debatavond of een politiek café, maar dat blijft voornamelijk intern. Ik denk dat onze kracht zou moeten zijn heel zichtbaar en benaderbaar te zijn. De verbinding tussen kiezer en partij kan verbeterd worden. Dat is de uitdaging waar ik graag over nadenk. Het canvassen leent zich ervoor om nog verder uitgebouwd te worden, bijvoorbeeld door aan de hand van de resultaten een bijeenkomst of een spreekuur met de raadsleden te houden. Op die manier bereik je meer met de gegevens die je ophaalt.'

De Rode Loper wordt uitgerold voor PvdA'ers die normaal gesproken achter de schermen werken. Dit keer: Annemiek Verstappen, canvascoördinator.

Tekst Merel Jansen

Foto Tessa Posthuma de Boer

'Bouw het canvassen nog meer uit'

4/5 Nieuws uit de partij **5 Column** Lilianne Ploumen **6 Interview** Depla, Depla & Depla **10 Actueel** Het Midden-Oosten **12 Foto-reportage** Campagne en uitslagenavond **14 PS Verkiezingen** De balans opgemaakt **16 Netwerken** De nieuwe vrouwenorganisatie **18 Platform** De woningmarkt **20 Achtergrond** 65 jaar PvdA **22 Leden aan het woord** De strijdbare generatie **24 Opinie** Passend onderwijs **26 Profiel** Lea Bouwmeester **28 Initiatieven** uit de partij **29 Meninge**n **32 Column** Job Cohen

UITNODIGING FEEST 65 jaar PvdA

Onze landelijke 1 mei-viering staat dit jaar in het teken van de verworvenheden van de jubilerende PvdA. Lilianne Ploumen en Job Cohen nodigen u van harte uit om op zondag 1 mei het 65-jarig bestaan van de partij te vieren, met onder meer leden van het eerste uur, nieuwe leden, politieke leiders en kopstukken van vroeger en nu. We vieren dit heuglijke feit in een feestelijke setting met films, muziek, interviews, terug- en vooruitblikken.

Locatie: Nieuwe Buitensociëteit, Zwolle

Aanvang: 13.00 uur.

Einde: rond 17.00 uur.

Aanmelding: via mijnpvd.nl of bel 0900-9553. Voor aanmelding heeft u het nummer van deze bijeenkomst nodig: 5747. Houd ook uw relatienuummer en uw postcode bij de hand. Als u geen relatienuummer heeft, wordt u doorverbonden met een medewerker van de ledenadministratie (tijdens kantooruren).

Campaigners, bedankt!

Namens Job Cohen, Lilianne Ploumen en Marleen Barth bedankt het partijbureau alle vrijwilligers die voor de Provinciale Statenverkiezingen campagne hebben gevoerd. Zonder uw enthousiasme en inzet was het nooit gelukt om zo'n mooie campagne en goed resultaat neer te zetten. Deze verkiezingen waren niet alleen voor de provincies, maar ook voor de verhoudingen in de Eerste Kamer belangrijk. Het kabinet kan blijven rekenen op een sterke oppositie, ook in de Eerste Kamer. Wilt u mee blijven doen aan onze permanente campagne? Geef u dan op via doemee@pvd.nl.

De PvdA luistert

De Tweede Kamerfractie houdt wekelijks een telefonisch spreekuur. Elke dinsdag van 17.00 tot 18.00 zitten meerdere PvdA-kamerleden klaar om te luisteren. Bel 070-3182742, u wordt vervolgens doorverbonden met het Kamerlid dat op dat moment vrij is.

Bijzondere verhalen

Vanaf 1 mei publiceren Anne Graumans en Nienke Rooijackers iedere maand bijzondere verhalen uit de Partij van de Arbeid. Verhalen van medewerkers. Verhalen van de Rooie Vrouwen of de Paasheuvel zijn binnenkort te beluisteren en te bekijken op www.pvda.nl. 'We vullen de radiodocumentaires aan met digitale plakboeken, met prenten, brieven, ontmoetingen of berichten uit de krant. We vragen u om mee te doen. Heeft u een bijzonder verhaal, heeft u mooie foto's van bijzondere gebeurtenissen, laat het ons dan weten, wij komen graag bij u langs. De korte radiodocumentaires en bijbehorend beeldmateriaal geven samen een beeld van de mensen en de partij, van de waarden die we delen en de liefde voor de sociaaldemocratie.' Binnenkort te beluisteren en bekijken via www.pvda.nl. Iedereen mag eigen materiaal toevoegen!

annegrauamans@yahoo.com
nienkerooijackers@xs4all.nl

Heeft u ook nieuws vanuit uw afdeling dat interessant kan zijn voor het hele land? Mail het ons dan: rood@pvda.nl

Uitreiking eerste Jeroen Mullerprijs

17 februari werd in het Utrechtse Stadhuis de Jeroen Mullerprijs uitgereikt, in nagedachtenis aan Jeroen Muller die 17 januari 2010 overleed. Jeroen was actief lid van de netwerkgroep Handicap en Beleid. Wethouder Bos van Utrecht overhandigde de prijs aan Seats2Meet, een organisatie met diverse vergadercentra in Nederland waaronder de favoriete vergaderplek van Jeroen. Deze plek is goed bereikbaar, toegankelijk en gastvrij. De prijs bestond uit een fakkeltje gemaakt door Jet Hammes. De bedoeling is om ook in 2012 de Jeroen Mullerprijs uit te reiken, dan aan een gebouw met een (sociaal-)culturele functie. Toegankelijkheid blijft hierbij een speerpunt.

Boek Frans Timmermans met korting

Bij inlevering van onderstaande bon bij de boekwinkel is het boek *Glück Auf!* van Frans Timmermans niet voor € 18,95 maar voor slechts € 15,- voor u beschikbaar.

De sociaaldemocraten in Europa hebben de afgelopen jaren veel verkiezingsnederlagen geleden. Voor PvdA'er Frans Timmermans is dit geen reden om bij de pakken neer te zitten. Hij is optimistisch over de toekomst van deze geplaagde politieke stroming en legt in het boek *Glück Auf!* uit waarom. Een gesprek over de risico's van appelleren aan angstgevoelens en het volgens Timmermans betere alternatief: 'inzetten op hoop'.

KORTINGSBON

Bij inlevering van deze bon betaalt u voor het boek *Glück Auf!* van Frans Timmermans slechts € 15,00 i.p.v. € 18,95.

De actie loopt van 15/04/2011 tot 15/07/2011

ISBN 978 90 351 3593 2

ACTIENUMMER: 901-86400

Herma Verbeij voorzitter LAO

Op 1 mei draagt Herman Hofman het voorzitterschap van onze Landelijke Adviescommissie Ouderenbeleid over aan Herma Verbeij. 'De LAO houdt zich bezig met het ouderenbeleid in de volle breedte en dat is absoluut een must in deze tijd van vergrijzing. Wonen, welzijn, zorg, mobiliteit, pensioenen en arbeidsmarktbeleid zijn de onderwerpen van de toekomst en het is zaak daar stevig aandacht voor te blijven vragen. Ouderen worden steeds jonger, terwijl jongeren steeds sneller oud worden. Binnen werkgelegenheidsvraagstukken vallen 45+ers al onder een moeilijke doelgroep om aan werk te komen, zij zijn te oud voor werkgevers. Dat is wrang, omdat juist veel ouderen zich jonger voelen. Het zal niet makkelijk zijn Herman Hofman te vervangen. Grote waardering en bewondering heb ik voor zijn tomeloze inzet, zijn mensenkennis maar bovenal zijn PvdA- hart.'

Meld u aan voor de Europa zomeruniversiteit

In het weekend van 24 juni organiseren het Internationaal Secretariaat en de Eurodelegatie gezamenlijk een Europa zomeruniversiteit. Dit is een weekend vol workshops, discussies, speeches en films, met bijdragen van prominente partijgenoten en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties uit binnen- en buitenland. Hierbij krijgen tachtig jonge PvdA-ers de kans om zich inhoudelijk te verdiepen op Europees terrein, zoals het buitenlands beleid van de EU, werkgelegenheid, milieuen innovatie. Wilt u graag deelnemen en bent u jonger dan 35? Mail uw contactgegevens en een korte motivatie naar: is@pvda.nl. In mei wordt bekendgemaakt wie zijn geselecteerd voor deelname.

Permanente campagne

Bij de afgelopen verkiezingen is er in Utrecht een nieuw en mogelijk permanent campagnekantoor opgericht. De medewerkers van dit kantoor waren er erg over te spreken. Ingrid Nieboer (campagnecoördinator Utrecht): 'Zo is er tijdens de campagne één centrale plek, waar echt alles samenkomt. Er worden overleggen gevoerd en op vaste tijden zijn er vrijwilligers aanwezig, zodat ook leden en mensen uit de omgeving spullen zoals posters en dergelijke op kunnen halen. Ook komen er aardig wat mensen langs met inhoudelijke vragen. Leden en vrijwilligers, maar ook buurtbewoners, komen op deze manier veel sneller met elkaar in contact!'

Leden van het eerste uur

Annie Roos uit Harderwijk is 104 jaar oud en ons oudste lid. Ze is 73 jaar SDAP- en PvdA-lid en nog net zo strijdbaar als in 1946. 'Gewoon volhouden, niet verzaken' is haar devies. In deze uitgave van de Rood eren we onze leden van het eerste uur – naast mevrouw Roos nog 906 anderen – en vierten we het 65-jarig bestaan van onze partij.

Zij hebben in hun leven de wereld onder hun ogen zien veranderen. Van de invoering van het algemeen kiesrecht, de opbouw van de verzorgingsstaat tot de opkomst van internet: telkens was 'vooruitgang' de grootste gemene deler van deze veranderingen. De opwaartse trend was evident: de leden van het eerste uur hadden het beter dan hun ouders. Van generatie op generatie kunnen we bogen op vooruitgang door verandering.

Jarenlang was dit de vooruitgang waarvoor de Partij van de Arbeid zich inspande. En met succes. Het zit in de genen van onze partij om vooruit te willen. Toch betekent in deze tijd voor veel mensen 'verandering' niet per definitie 'vooruitgang'. Voor heel veel mensen staat in deze tijd de wens om niet te willen verliezen waar je hard voor gewerkt hebt, voorop. De globalisering, de bezuinigingen en een veranderend politiek klimaat maken dat basale verworvenheden – een betaalbaar huis, een veilige straat, een goede school – niet meer vanzelfsprekend zijn. De mensen die nu niet willen verliezen waar ze hard voor gewerkt hebben, zijn dezelfde mensen die vroeger zo uitkeken naar de verandering – en daarmee vooruitgang – waar de Partij van de Arbeid voor streed. Onze mensen dus.

Maar denken dat de bui van een veranderende wereld wel weer over waait, is geen optie. We moeten durven veranderen, hervormen en verbeteren om onze verworvenheden zeker te stellen. Op de arbeidsmarkt, in het onderwijs, op de woningmarkt en in de sociale zekerheid. Dat is een grote opdracht voor de komende jaren. Zodat we – als we kunnen behouden wat we hebben – onbekommerd naar de toekomst kunnen kijken. Op naar de vooruitgang. Annie Roos' devies 'Gewoon volhouden, niet verzaken' blijft onverminderd mijn leidraad – en we kunnen allemaal een voorbeeld aan haar nemen.

Lilianne Ploumen
voorzitter@pvda.nl

Drie rode broers

Van links naar rechts: Paul, Staf, Frank

Van links naar rechts: Paul, Staf, Frank

Ze willen nog wel eens door elkaar gehaald worden. Dezelfde achternaam. Dezelfde Brabantse tongval die de echte kenner in Eindhoven lokaliseert. En ook nog eens actief in dezelfde partij. Een interview met de gebroeders Depla.

Tekst Michiel Zonneveld Foto Dierk Hendriks

De oudste van de drie Depla's, Staf (50), was jarenlang Tweede Kamerlid en is nu PvdA-wethouder in zijn geboortestad Eindhoven. Daar komt hij in de gemeenteraad zijn jongere broer Frank (47) tegen. De jongste van het gezin, Paul (46), is voormalig wethouder van Nijmegen en tegenwoordig burgemeester van Heerlen. 'Maar nee, het socialisme is ons niet met de paplepel ingegoten,' vertelt Staf Depla, aan het begin van het gesprek in restaurant Usine, gevestigd in de oude Philipsfabriek in de lichttoren.

Jullie komen dus niet uit een PvdA-familie?

Paul: 'Nee. Onze vader was niet actief in de politiek. Hij was advocaat. Hij stemde KVP. Pas eind jaren zestig brak hij met hetatholicisme.'

Weet je waarom? **Paul:** 'Hij was teleurgesteld dat de vernieuwing van de kerk, na het Tweede Vaticaans Concilie, stagneerde. Na zijn breuk met de kerk stemde hij ook niet langer op een katholieke partij. Hij is eerst naar DS'70 overgestapt. Die partij was heel sterk in Eindhoven. Daarna werd het de PvdA.'

Staf: 'Onze moeder is de KVP, en daarna het CDA, tot begin jaren tachtig trouw gebleven. Ze was ook lid van die partijen. Ik denk dat ze dat vooral uit loyaliteit aan haar vader bleef. Dat was Frans Teulings. Hij is minister van Binnenlandse zaken geweest en zelfs vicepremier.'

Frank: 'Uiteindelijk is ze lid van de PvdA geworden.'

Herinneren jullie je opa nog? **Staf:** 'Het enige dat ik nog weet, is dat ik een fiets van hem kreeg. Van het merk Piet Pelle. Ik heb er nog een foto van. Maar hij stierf al toen ik vijf was.'

Zijn jullie dan helemaal niet beïnvloed door je ouders? **Paul:** 'Onze ouders waren wel altijd geëngageerd. Dat hebben we van hen mee gekregen.'

Frank: 'Ik bewaar heel goede herinneringen aan de politieke discussies bij ons aan de eettafel. Het was een bijzonder schouwspel in onze kamer. We waren met zijn zessen thuis: vier jongens en twee meisjes en we hadden altijd veel aanloop van vriendjes en vriendinnetjes. Tijdens het eten zaten ze dan op een bank te wachten tot we klaar waren met eten. Zij dienden ondertussen als een soort publiek. Mijn vader was er een kei in om in de discussie met mijn moeder het publiek te bespelen.'

Bleef het engagement beperkt tot felle discussies thuis? **Frank:** 'Voor onze moeder zeker niet. Het leek wel of ze zich aan het eind van haar leven zelfs steeds drukker maakte over wat er in de stad gebeurde. Ze was echt iemand die voor anderen in de bres sprong. Iedereen kende haar hier

in Eindhoven.'

Staf: 'We zijn opgevoed met de katholieke, sociale leer. Dat hield voor haar in dat je een sociale verantwoordelijkheid hebt en de plicht hebt je talent niet alleen voor jezelf, maar ook voor de samenleving in te zetten. Frank heeft trouwens gelijk dat ze in de loop van haar leven maatschappelijk steeds actiever is geworden. Het begon bij haar met het lidmaatschap van de oudercommissie van de sportdag van de lagere school. Uiteindelijk was ze vicevoorzitter van de Nederlandse Katholieke Schoolraad.'

Frank: 'Ze stond altijd voor mensen klaar die dat nodig hadden. Bij ons was er ook altijd plek voor kinderen die even niet thuis konden wonen. Twee pleegkinderen zijn voor een langere periode gebleven.'

Waarom zei je moeder het CDA vaarwel?

Staf: 'Waarom was dat ook alweer? Weten jullie dat nog? Was dat vanwege het sociale beleid? Oh nee, wacht eens: het ging om de acceptatie van homoseksuelen in het onderwijs. Ze had daarover iets in de plaatselijke pers gezegd en kreeg veel kritiek van haar partijgenoten. Ze heeft er nog een brief aan Van Agt over geschreven.'

Wie van jullie werd het eerst lid van de PvdA?

Staf: 'Dat was ik. Rob van Gijzel heeft me als lid van de PvdA en de Jonge Socialisten geworven. Hij was toen afdelingsvoorzitter. Het is wel heel bijzonder dat ik hem hier nu weer als burgemeester tegenkom. We voerden in die tijd actie tegen de levering van fregatten aan de Sjah van Perzië. We dreigden zelfs een oproep te doen geen PvdA te stemmen als het Kabinet Den Uyl met die levering akkoord ging. Van Gijzel heeft nog naar ►

Staf: 'In vergelijking met Paul was ik veel meer van de Partij van de Overheid'

Den Haag gebeld. Je had hem eens klein moeten zien worden toen hij geheel onverwacht Joop den Uyl zelf aan de lijn kreeg...

Paul (pesterige toon): 'Hé Staf, misschien moet je ook vertellen dat je het lidmaatschap eerst weer opzegde.'

Staf: 'Ik ben afgehaakt toen ik in Woningen ging studeren. Ik vond de PvdA toen te rechts. Pas in 1990 ben ik weer lid geworden. Dat was tijdens de WAO-crisis.'

Waarom toen? Er waren toen juist veel mensen die hun lidmaatschap opzegden, omdat ze vonden dat hun partij naar rechts afsloeg. *Staf:* 'Wat ik juist waardeerde, is dat de PvdA vuile handen durfde te maken. Bovendien was het voor de PvdA erop of eronder.'

Paul (opnieuw pesterig): 'Hij werd lid omdat hij het zielig vond voor de PvdA. Sociale onderwerpen hebben hem nooit zo geïnteresseerd...'

Paul: 'Ik hoorde hoe arbeidsmarktgedreven types als mijn broers die Melkertbanen even de nek om wilden draaien'

Wat was voor jou de reden om lid te worden, Paul? *Staf (grijnzend, op dezelfde toon als zijn jongste broer):* 'Voor de baantjes toch?'

Paul: 'Ik was achttien en ging in Nijmegen politicologie studeren. Ik werd lid omdat de PvdA voor mij echt de partij voor de hele stad was, van de slachter tot de professor. De kiezers zaten ook verspreid over alle wijken van de stad. Veel studenten in Nijmegen waren radicaal-links. Maar dat kwam erop neer dat ze zich met hun eigen gelijk opsloten in hun eigen veilige wereld in Nijmegen Oost.'

En jij Frank? *Frank:* 'Ik werd met een jaar of zestien lid van de Jonge Socialisten. Een logisch vervolg was dat ik me ook als lid bij de PvdA aansloot. Het duurde nog wel even voor ik ook echt actief werd. Ik was wel altijd al betrokken met de dingen die hier in de stad gebeurden. Maar wat mij ook vanaf het begin in de PvdA aansprak, is de ambitie om verbanden te leggen. We doen hier veel aan de vernieuwing. Op die manier moet Eindhoven niet alleen aantrekkelijker worden, maar ook interessant voor het bedrijfsleven. Tegelijkertijd willen we oog houden voor wat er in de wijken gebeurt.'

Staf: 'Voor mij gaat het ook om die brugfunctie. De PvdA probeert altijd verschillende werelden met elkaar te verbinden. Dat wordt bijvoorbeeld duidelijk in de hele discussie over de internationalisering. Met die internationalisering heeft Nederland economisch veel te winnen: van economische groei tot nieuwe banen. Maar je mag niet de ogen sluiten voor de realiteit dat er in dat proces ook verliezers zijn. Dat je er dus alles voor moet doen om iedereen mee te blijven nemen.'

Zijn er onderwerpen waarover jullie van mening verschillen? *Staf:* 'Vroeger was dat over de betekenis van het maatschappelijk middenveld. In vergelijking met Paul was ik veel meer van de "Partij van de Overheid". Het interessante is dat we in dat opzicht naar elkaar zijn toe gegroeid. In mijn laatste jaren in de Tweede Kamer als woordvoerder Volkshuisvesting benadrukte ik juist dat het middenveld en de

PvdA van oudsher bondgenoten zijn in de sociale strijd. Het probleem is wel dat het middenveld te veel van de mensen los is geraakt.'

Paul: 'Ik ben op mijn beurt kritisch op hoe dat middenveld zich heeft ontwikkeld. Veel van de kritiek die we vroeger op de overheid hadden, gaat nu op voor bijvoorbeeld de koepels in het onderwijs en de woningcorporaties. Het zijn grote bureaucratische instellingen geworden.'

Staf: 'Het probleem van het middenveld, ooit opgericht door vakbonden, kerken en verlichte ondernemers, is dat het na de oorlog eerst is verstatelijkt, in de jaren negentig vermarkt en nu waardeeloos is geworden.'

Waardenloos? *Staf:* 'Ik bedoel dan dus iets anders dan "waardeloos". Het is gewoon te veel een wereld geworden van mensen die besturen om te besturen, in plaats van zich bijvoorbeeld druk te maken over betaalbaar wonen. Waarin je mensen als Elco Brinkman in zo ongeveer elk bestuur ziet terugkomen. Maar ook onze mensen. Een gevaar blijft daarom dat we vereenzelvigd worden met de manier waarop het middenveld zich heeft ontwikkeld. Kort

geleden probeerde CDA-staatssecretaris Bleker dat al.'

Paul: 'Het moeten weer echt maatschappelijke organisaties worden, waarin burgers zich vertegenwoordigd voelen.'

Maar is dit nu een echt knetterend meningsverschil? *Frank:* 'Dat hadden we wel over de betekenis van gesubsidieerde arbeid. Ik houd me in mijn werk bezig met outplacement en re-integratie en kijk naar het vraagstuk vanuit het perspectief van arbeidskansen. Het primaire doel moet voor mij zijn om mensen een kans op de arbeidsmarkt te geven.'

Paul: 'Daar ben ik ook voor. Maar ik zag bijvoorbeeld hoe allerlei voetbalclubs op Melkertbanen draaiden. En dan hoorde ik hoe arbeidsmarktgedreven types als mijn broers hier die even de nek om wilden draaien.'

Frank: 'Nee, Paul, het gaat om wat je primaire doelstelling is om mensen aan het werk te krijgen. Dat dit leidt tot het vervullen van maatschappelijk nuttige taken is dan punt twee. Als je beide doelstellingen goed kunt combineren, is het natuurlijk prima. In Eindhoven heb ik daarom wel meegewerkt aan een plan om mensen uit de arbeidspool van de gemeente bij sportverenigingen in te zetten.'

Staf: 'Weet je wanneer het echt knetterde? Dat was tijdens het referendum over de Europese Grondwet.'

Paul: 'Ja, Staf moest daar wel voor zijn, die zat in de fractie...'

Staf: 'Voor mij ging het er gewoon om dat die nieuwe Grondwet een verbetering was ten opzichte van de oude. Ik had er veel op aan te merken, maar de burgers kregen...'

Paul: 'Ik heb tegengestemd. Europa is te veel een technocratisch project geworden, waar de burgers helemaal niets meer mee hebben. Ik haakte helemaal af toen ons door de voorstanders allerlei doemscenario's werden voorgeschoteld zoals dat het licht zou uitgaan als we tegen stemden. Hou toch op!'

Frank: 'Ik was voor. Uit idealisme. Uiteindelijk heeft de Europese Gemeenschap er aan bijgedragen dat we al vijftig jaar vrede hebben in Europa.'

Is het met al die politieke discussies wel altijd gezellig als de familie Depla bij elkaar komt? *Paul:* 'Tijdens feestjes kunnen er heftige discussies zijn. Ook met onze broer en zusters. Over de volksgezondheid, de multiculturele samenleving.'

Staf: 'Dat is voor andere aanwezigen dan niet altijd even leuk.'

Frank: 'Ik geloof dat we ons de laatste jaren wat matigen.'

Is het voor Frank niet lastig om zijn broer Staf als wethouder van Financiën te moeten controleren?

Frank: 'Dat valt over het algemeen wel mee. Ik voer wel zo weinig mogelijk het woord over zijn beleidsterrein.'

Maar als je het nu echt met hem oneens bent?

Frank: 'In de praktijk komt het zelden voor dat we tegenover elkaar staan. Uiteindelijk zijn we onderdeel van dezelfde beweging.'

Staf: 'Toevallig speelt er deze week een kwestie.'

Frank: 'Dat was een onderwerp waarmee ik al bezig was voor Paul hier kwam.'

Staf: 'Over een sportterrein.'

Frank: 'Waarvan het bestaan door een pennensreek van de wethouder van Financiën op het spel staat.'

Staf: 'Het goede van Frank is dat iedereen in de stad weet dat hij zich voor dit soort dingen inzet.'

Frank: 'In de praktijk komt het zelden voor dat we tegenover elkaar staan'

Iedereen in de sportwereld kent hem.'

Hoe vonden jullie ouders het eigenlijk dat jullie de politiek in gingen? **Staf:** 'Onze vader heeft dat niet meer meegekregen. Hij is dertig jaar geleden overleden. Bij onze moeder is dat anders. Die is drie jaar geleden gestorven.'

Als jullie moeder zo betrokken was, dan kan ik me voorstellen dat ze ook op jullie kritisch was. **Frank:** 'Kritisch was ze. Maar dat ging niet over politieke kwesties.'

Staf: 'De meeste moeite had ze met onze opvattingen over het geloof. Ze is zelf uit de kerk gestapt, maar als het over de kerk van vroeger ging schoot ze meteen in de verdediging.'

Paul: 'Mij verweet ze wel een beetje dat ik in het leven de dingen doe, die ik leuk vind.'

Ze vond dat je niet hard genoeg werkte? **Paul:** 'Dat was het punt niet. Maar je moest van haar ook wel een beetje lijden in het leven. Dat idee had alles met haar geloof te maken.'

Was ze niet trots op jullie? **Paul:** 'Dat zou ze nooit zomaar tegen je zeggen.'

Frank: 'Toch was ze wel trots.'

Paul: 'Tegen mij gaf ze hoog op over Staf. Bij Staf over Frank. En bij Frank over mij. Haar motto was dat je het niet te hoog in de bol moest krijgen.' ■

Van links naar rechts:
Staf, Paul, Frank

Staf privé

Ontroerd door: Jongen van 12 op enige vwo/havo-school voor autisten in Eindhoven, die tegen me zei zelfmoord te plegen als hij weer naar zijn oude school terug moet, waar hij gepest werd. School moet van ministerie van OCW deuren sluiten vanwege de regels.

Trots op: Mijn kinderen toen ze met hun team Nederlands Kampioen werden.

Drijfveer: Wereld een beetje eerlijker maken.

Favoriete boek: *Imperium*, Robert Harris, roman over het leven van Cicero.

Krant: Op *De Telegraaf* na alle landelijke kranten.

Radio: *Spijkers met koppen*.

Favoriete moment: Uitslagenavond gemeenteraadsverkiezingen 2006.

PvdA'er: Joop den Uyl.

Favoriete vakantiebestemming: De bergen en het water.

Mooiste plek van Nederland: Heuvels Zuid-Limburg.

Beste tv-programma: Voetbalprogramma met John Derksen.

Sport: Waterpolo.

Favoriete muziek: Anouk/U2/Stones.

Frank privé

Ontroerd door: De talenten van mensen en in het bijzonder die van mijn kinderen.

Trots op: Eindhoven.

Hekel aan: Bloedworst.

Drijfveer: Rechtvaardigheid.

Favoriete boek: *De renner* van Tim Krabbé.

Krant: Het *Eindhovens Dagblad*.

Radio: 3 fm.

Favoriete moment: Na een afmattende fietstocht het openen van een flesje bier en zak chips.

PvdA'er: Jan Schaeffer.

Favoriete vakantiebestemming: Spanje.

Mooiste plek van Nederland: De middenstip in het PSV-stadion.

Beste tv-programma: *Boer zoekt vrouw*.

Slechtste tv-programma: *Oh oh Cherso*.

Sport: Waterpolo, fietsen.

Favoriete muziek: Meezingmuziek in het café.

Paul privé

Ontroerd door: Een doelpunt van voetvallende zoon en redding van keepende zonen.

Trots op: 8 jaar: Havanna aan de Waal.

Hekel aan: Procedureel geneuzel.

Drijfveer: Zorgen dat alle mensen hun talenten kunnen ontwikkelen en benutten.

Favoriete boek: *Ontdekking van de Hemel* en *Het Bureau*.

Krant: *De Volkskrant*.

Radio: 3fm.

Favoriete moment: Op vakantie zijn.

PvdA'er: Als voorbeeld Job Cohen en als het talent Ralf Krehwinkel.

favoriete vakantiebestemming: Wandelen hoog in de bergen.

Mooiste plek van Nederland: Zuid-Limburgse heuvelland.

Beste tv-programma: *Je zult het maar hebben* en vroeger *Diogenes*.

Sport: Basketball en voetbal om naar te kijken.

Favoriete muziek U2 en Coldplay.

Of vrijheid en democratie in de gehele Arabische wereld de overhand krijgen, is nog maar de vraag. Want, aldus Frans Timmermans, men heeft er weinig tot geen ervaring met een democratische rechtsstaat. Toch is er reden tot hoop.

Tekst Frans Timmermans

De Arabische

Het 'Nieuwe Midden-Oosten' was een uitvinding van de *neocons* die een heilig geloof hadden in het van buiten met geweld opleggen van democratie aan de Arabische regimes. Voor hen was 9/11 de aanleiding om deze theorie in de praktijk te brengen, met het militaire potentieel van de machtigste natie uit de menselijke geschiedenis. Het effect was niet onverdeeld positief, om het voorzichtig uit te drukken. Hoe ironisch is het dan dat het 'Nieuwe Midden-Oosten' nu voor het eerst een echte kans krijgt onder druk van gewone mensen, met name jongeren? Mensen die niet beginnen met geld of macht, maar met dromen, verwachtingen, met boosheid over vernederingen,

De potentie voor economische en sociale ontwikkeling is in het Midden-Oosten groter dan in vele andere delen van de wereld

onvrijheid, corruptie. Alle Arabische landen en Iran zullen hierdoor geraakt worden, overal zullen veranderingen komen, ook in landen waar het nu nog rustig is. Satelliettelevisie, internet en de globalisering spelen hierbij een grote rol. De Arabische regimes zijn er losjes mee omgesprongen en hebben die grotere mediavrijheid gecompenseerd met een grotere staatscontrole. Daartoe is bijna overal een amalgaam van politici en rijke zakenlieden ontstaan, die samen de toegang tot de macht voor gewone mensen konden blokkeren. Zo kon men de illusie koesteren dat de grotere vrijheid in de samenleving geen gevolgen hoefde te hebben voor de wijze waarop de macht werd verdeeld. Ondertussen hebben de meeste regimes zichzelf ondermijnd door gedurende vele jaren steeds meer in onderwijs te investeren. Het was een economisch

beredeneerde keuze: om de afhankelijkheid van olie te verminderen en een nieuwe economie op te bouwen. Maar de jongeren ontdekten dat hun steeds hogere opleidingen niet leidden tot betere banen en al helemaal niet tot meer invloed op de gang van zaken in hun land. Zij zien dat de toegang tot betere banen wordt geblokkeerd door een kleine groep zakenlieden die grote rijkdom heeft vergaard dankzij hun alliantie met de macht. De opstanden richten zich dan ook minstens evenzeer tegen deze profiteurs als tegen de politiek.

Wie de erfenamen van deze omwentelingen zullen worden, staat in de sterren geschreven. Er is geen garantie dat vrijheid en democratie in de gehele Arabische wereld de overhand krijgen. Er is weinig tot geen ervaring met een democratische rechtsstaat, dus er kan nog veel misgaan. Toch is er ook reden tot hoop. Het buitenland heeft invloed op de ontwikkelingen, maar niet door allianties met de machthebbers. De invloed bestaat uit de beelden van het leven in de vrije wereld, uit de kansen die er daar wel zijn voor jongeren. 'Dat willen wij ook' is een hele belangrijke drijfveer voor al die mensen die de straat opgaan. Dat is niet alleen een groot compliment aan de vrije wereld, maar ook een uitgestoken hand, die niet genegeerd mag worden. De nieuwe politiek van Europa jegens de Arabische wereld zal dit dan ook als uitgangspunt moeten hebben: 'wie wil bereiken wat wij hebben, zal daarvoor het volgende moeten doen en kan daarbij rekenen op onze steun'. Daarvoor moet de EU haar beleid omgooien en bereid zijn meer middelen voor de ontwikkeling in de Arabische wereld ter beschikking te stellen. Het is een verstandige investering: de potentie voor economische en sociale ontwikkeling is er groter dan in vele andere delen van de wereld. Onderdrukking, corruptie en conflicten staan voorspoed in de weg, als dat nu kan worden aangepakt, zijn de kansen voor het Europese bedrijfsleven enorm.

Een tweede reden voor hoop is het (vooral nog)

lente

compleet falen van de politieke islam om aansluiting te vinden bij de volksbewegingen of om deze voor eigen gewin in te zetten. Zij lopen voortdurend achter de feiten aan en hopen wellicht aan te kunnen haken als de chaos lang duurt of de frustratie toeneemt bij mensen die zien dat alle inspanningen niet tot de gewenste resultaten leiden. Het is verrassend dat zij zich net zo hebben vergist in de eigen bevolking als de regimes en de buitenwereld. Dit biedt de landen zelf de kans de islamisten blijvend op achterstand te zetten. Door te laten zien dat religie en democratie samen kunnen gaan, zolang de staat een neutrale houding inneemt en burgerschap in plaats van geloof voorop staat in de relatie tussen staat en burger. Garantie op succes is er niet, maar de volksbewegingen die zich nu manifesteren, halen de schouders op over de politieke islam en hebben tegelijkertijd ook niks met de door de regimes gecultiveerde angst voor die politieke islam. Dat is geen slecht uitgangspunt voor wie een pluriforme samenleving nastreeft, al mag men niet naïef zijn over de risico's die met zo'n fundamentele transformatie samenhangen. Zoals ook is gebleken toen het IJzeren Gordijn viel.

De geopolitieke gevolgen van de omwentelingen in de Arabische wereld zullen groot zijn. De VS en Europa moeten niet alleen wennen aan nieuwe partners, maar ook aan een geheel nieuwe manier van omgaan met die partners, waarbij de interne ontwikkelingen in de Arabische landen van veel groter belang worden voor onze gezamenlijke veiligheid, stabiliteit en economische ontwikkeling. Het Europese en het Nederlandse beleid voor de regio kan niet meer worden bijgesteld, maar moet worden herschreven. Het beleid van de huidige Nederlandse regering voor de regio wordt gedicteerd door onze binnenlandse preoccupaties met de islam en komt, triest genoeg, niet verder dan 'Forza Israël'. Daarmee doen wij niet alleen de Arabische wereld, maar vooral onszelf ernstig tekort. ■

Bert Koenders: 'De kaart van het Midden-Oosten wordt opnieuw getekend'

Vrijdag 25 maart 2011. Vanuit Ethiopië meldt Bert Koenders grote betrokkenheid bij de enorme veranderingen in het Midden-Oosten. 'De Arabische wereld is enorm complex, je hebt er rijke en arme landen, en elk land kent een eigen geschiedenis van dekolonisatie en politieke onderdrukking. Stammensamenlevingen die door de jaren heen zijn veranderd, en landen met een forse middenklasse. Soennieten, Sjiïeten, Kopten en andere religieuze groeperingen. De landen hebben een gebrek aan openheid gemeen evenals een duurzame economische ontwikkeling met het scheppen van banen en een moeizame mix tussen moderniteit en traditionele achterstelling van vrouwen en minderheden. De steun voor democratische krachten – hoe fragiel ook – is daarom zo belangrijk. Het toont de burgers in die regio dat op onze agenda niet alleen anti-islam en anti-immigratie staat, maar ook actieve betrokkenheid bij de moeizame en vaak gewelddadige weg naar economische ontwikkeling en emancipatie.'

Het huidige kabinet mist volgens Koenders nu slagkracht, omdat het de PVV-schaduw over zich heen voelt. Nederland heeft nogal wat geloofwaardigheid verloren: 'We moeten specifiek zijn over publiek-private partnerschappen, handel en migratie, democratie ondersteunen zonder paternalisme. En we moeten ons inzetten voor de rechten van vrouwen op het kwetsbare moment dat alles in verandering is. Geostrategisch wordt de kaart van het Midden-Oosten opnieuw getekend. Ik wil me graag inzetten voor het versterken van de positieve krachten in de regio. Uit solidariteit, maar ook uit verlicht eigenbelang.'

campagne

Een grote tour voerde Marleen Barth, Job Cohen en talloze vrijwilligers de afgelopen campagne langs de twaalf provinciën. Rozen werden uitgedeeld, plannen gepresenteerd en tijdens verscheidene Townhall-bijeenkomsten beantwoordden Marleen, Job en de provinciale lijsttrekkers vele vragen. Alle inspanningen resulteerden in een nagelbijtend spannende verkiezingsavond.

Tekst en foto's Boy van Dijk

Waar Job rozen uitdeelt, daar komen de mobieltjes met camera's tevoorschijn en luidt de vraag: 'Mogen we misschien met meneer Cohen op de foto?'

In Amsterdam pleit Job voor aanpassingen aan de woningmarkt, zodat die toegankelijker wordt voor starters.

Met **Marleen** en **Job** op de foto

Posters met Marleen en Job en provinciale lijsttrekkers William Moorlag, Annegien Wijnands en Hans Konst hangen boven de goed gevulde zaal van de Haagse poptempel Paard van Troje.

Ella Kalsbeek en Angeliën Eijnsink volgen de uitslagen op de voet.

Job voelt zich thuis op de markt in zijn geboorteplaats Haarlem.

Rozen op de arm en een brede glimlach op het gelaat: de standaarduitrusting waarmee Marleen kiezers tegemoet treedt, wordt overal hartelijk ontvangen.

Bij het standbeeld van Anne Vondeling in Leeuwarden

Tijdens een drukbezochte Townhall-bijeenkomst in Leeuwarden beantwoordt Job vragen van aanwezigen én van enkele Twitteraars.

Trots op de campagne en tevreden met de uitslag staan Marleen en Job tijdens de verkiezingsavond op het podium.

Medewerkers die zich wekenlang keihard hebben ingezet voor de campagne, volgen aandachtig het binnendruppelen van de uitslagen.

provinciale verkiezingen

De PvdA heeft stand gehouden tijdens de provinciale verkiezingen op 2 maart. De fractie in de Eerste Kamer blijft met veertien zetels even sterk als in de voorgaande periode. De meerderheid in de Senaat houdt echter een liberaal conservatief karakter. Inmiddels zijn in de verschillende provinciehoofdsteden de onderhandelingen al begonnen. Een overzicht.

Tekst Jan Schuurman Hess Foto's Tessa Posthuma de Boer e.a.

De balans opgemaakt

Noord-Brabant

Annegien Wijnands

Niet het CDA, maar de VVD is de grootste partij in Brabant geworden. Hans Wiegel baant de weg voor een coalitie van VVD, CDA en de SP. De PvdA werd er met zeven zetels – één minder ten opzichte van de vorige periode – de vijfde partij en staat voorlopig buitenspel. Lijsttrekker Annegien Wijnands: 'Wij zijn verrast door Hans Wiegel. Inhoudelijk liggen de programma's van SP, VVD en CDA ver uit elkaar. Er is dus een kans dat de gesprekken mislukken en er alsnog wordt gekozen voor een brede coalitie.' Voor de PvdA in Noord-Brabant zijn investeringen in de regionale economie topprioriteit. Wanneer er moet worden bezuinigd, zou dat het beste kunnen op wegeninfrastructuur, menen de Noord-Brabantse sociaaldemocraten.

Zeeland

Annebeth Evertz

Op de zetel winst, die de PvdA in Zeeland behaalde, was niet gerekend. Everts: 'Een zetel winst betekent dat de PvdA nog leeft in Zeeland. We zijn even groot als de VVD, al hebben de liberalen iets meer stemmen gekregen en leiden zij de onderhandelingen.' Aanvankelijk zag het er in Zeeland naar uit dat de informateur, oud-Kamerlid Jan Te Veldhuis, afstevende op

een coalitie van CDA, VVD, SGP en PVV. Inhoudelijk liggen de programma's van die partijen het dichtst bij elkaar. Maar vooral bij de Zeeuwse CDA-ers ligt samenwerking met de PVV moeilijk. Zij werken hier liever met een sterke PvdA samen dan met de PVV. Everts heeft goede hoop dat de onderhandelingen slagen. 'Werk, onderwijs en zorg zijn voor ons de belangrijkste punten in een eventueel coalitieakkoord.'

Zuid-Holland

Tonny van de Vondervoort

In Zuid-Holland voerde voormalig staatssecretaris Tonny van de Vondervoort de PvdA aan bij de provinciale verkiezingen. Ook hier handhaafden de sociaaldemocraten zich op tien zetels en werden daarmee de tweede partij achter de VVD, die met twaalf zetels de grootste werd. Het CDA ging van dertien naar zes zetels. Een coalitie op de as VVD-PvdA lijkt het meest voor de hand liggend, maar zeker is dat

niet. Van der Vondervoort: 'Er moet voor ons ook in het nieuwe college iets te halen zijn. We willen een goede jeugdzorg, natuur om en in de steden en goed en frequent openbaar vervoer. Bovendien willen we doorgaan met de in de vorige periode ingezette vernieuwing van het provinciaal bestuur.'

Noord-Holland

Tjeerd Talsma

Ook in Noord-Holland werd de VVD de grootste partij. De PvdA werd tweede met elf zetels. Een coalitie van VVD, PvdA, CDA en D66 lijkt het meest haalbaar. Daarmee wordt de PVV onder leiding van Tweede Kamerlid Hero Brinkman buiten het college gehouden. Overigens liggen er een paar zware dossiers op de onderhandelings tafel. Bezuinigingen en financiële debacles als het Wieringermeer moeten worden opgenomen en tegelijk moet er nieuw beleid worden gerealiseerd.

Een eigen gewicht

De Eerste Kamer wordt gekozen door leden van de provinciale staten. Deze getrapte verkiezingen zijn bijzonder. Alle leden van provinciale staten in Nederland doen aan de verkiezing mee, maar niet ieders stem telt even zwaar. Een stem in Zeeland weegt minder zwaar dan die van een provincieraadslid in Zuid-Holland. Immers, een Zeeuws Statenlid vertegenwoordigt minder kiezers dan zijn of haar collega uit Zuid-Holland. Iedere provincie krijgt daardoor een eigen 'gewicht'. De eerste Kamer bestaat uit 75 leden en wordt op 23 mei aanstaande samengesteld. Op 7 juni worden de leden van de senaat officieel geïnstalleerd. De fractie van de PvdA heeft zich op 2 maart gehandhaafd en blijft op veertien zetels. Marleen Barth is de beoogde fractievoorzitter van de sociaaldemocraten in de Eerste Kamer. De huidige fractievoorzitter, Han Noten, blijft lid van de Senaat.

Limburg

Bert Kersten

In Limburg valt de PvdA vermoedelijk buiten het college van Gedeputeerde Staten. Lijsttrekker Bert Kersten: 'Met de zes zetels die we nu hebben, zijn wij afhankelijk van de keuzes van andere partijen.' Het CDA verloor acht zetels en kwam uit op een totaal van tien statenleden. De PVV werd de grootste partij met evenveel zetels als het CDA, maar met meer stemmen. PVV-lijsttrekker Laurence Stassen zet in op een coalitie van PVV, VVD en CDA. De gouverneur van Limburg, Leon Frissen (CDA), heeft zijn partij echter afgeraden in een nieuw provinciebestuur te stappen. Hij vindt dat het verlies van het CDA noopt tot bescheidenheid en een rol in de oppositie. Het is nog niet duidelijk welke kant de onderhandelingen in Limburg zullen opgaan. CDA-lijsttrekker Martijn van Helvert heeft gezegd dat er in een coalitieakkoord geen verbod op de bouw van moskeeën mag komen. Uiteindelijk is ook een klassiek provinciale combinatie van VVD, PvdA en CDA mogelijk in Limburg.

Utrecht

Bert de Vries

Ook in Utrecht dreigt de PvdA, waar lijsttrekker Bert de Vries als onderhandelaar inmiddels heeft plaatsgemaakt voor Kees de Kruijf, als tweede partij buiten de coalitie te vallen. VVD, CDA, D66 en GroenLinks voeren gesprekken over samenwerking in het college.

Gelderland

Co Verdaas

Co Verdaas voert de PvdA in Gelderland aan. Met negen zetels blijft de PvdA in Gelderland een factor van betekenis. Een linkse meerderheid is er in Gelderland

niet. De VVD leidt de onderhandelingen en het is nog niet duidelijk welke kant die op gaan. Verdaas wijst erop dat de politieke tegenstellingen in Gelderland beperkt zijn, maar dat samenwerken met de PVV uitgesloten is. 'We hebben in de vorige periode de begroting van de provincie al op orde gebracht. En dat maakt het mogelijk om een verstandig en evenwichtig beleid uit te stippelen voor de komende jaren.'

Overijssel

Dick Buursink

In Overijssel is het CDA ondanks een groot verlies toch de grootste partij gebleven. De PvdA heeft zich er met negen zetels gestabiliseerd. Lijsttrekker Dick Buursink wil graag een stabiele, evenwichtige coalitie in het provinciehuis in Zwolle. Maar of die stabiliteit er ook komt is de vraag. Het CDA ziet naast de traditionele coalitie met VVD en PvdA ook nog andere mogelijkheden. Voor de PvdA is het van belang dat het beleid de komende jaren rekening houdt met de gevolgen van vergrijzing en de ontwikkeling van een regionale duurzame economie.

Friesland

Hans Konst

In Friesland, Groningen en Drenthe werd de PvdA de grootste partij op 2 maart. 'Er is geen coalitie mogelijk zonder de PvdA,' zegt Hans Konst, lijsttrekker in Friesland. 'We hebben Margreet de Boer gevraagd om de onderhandelingen te leiden.' De PvdA zet bij de onderhandelingen in op een nieuw beleid dat rekening houdt met de demografische veranderingen op het platteland. Konst: 'Dat betekent dat we inzetten op mogelijkheden voor duurzame ontwikkelingen binnen het midden- en kleinbedrijf om zo de werkgelegenheid in de dorpen te stimuleren. Ook zetten we in op woningbouw in de dorpen; goede, duurzame en betaalbare woningen.'

Groningen

William Moorlag

In Groningen koerst William Moorlag aan op een coalitie met een sterk liberale inbreng. Als gesprekspartners heeft hij de VVD, Groen Links en D66 uitgenodigd. De ontwikkeling van de regionale economie is het speerpunt van de sociaaldemocraten. Bovendien speelt ook hier de verandering in de omvang en samenstelling van de bevolking.

Drenthe

Eddy Veenstra

In Drenthe steekt de PvdA met kop en schouders uit boven de andere partijen. De Drentse sociaaldemocraten kunnen er getalsmatig met de huidige coalitiepartner VVD een nieuw college vormen. 'Voor de PvdA,' zegt lijsttrekker Eddy Veenstra, 'is het provinciebestuur van belang voor de samenleving. Samen met de twaalf gemeenten willen wij ook aandacht voor sociaal-culturele en -economische ontwikkelingen. Wij willen achterstanden wegwerken en inzetten op werkgelegenheid. Het gaat om meer dan alleen nieuwe wegen.'

Flevoland

Annelies Boode

In Flevoland kregen de sociaaldemocraten iets meer kiezers achter zich dan de PVV. De VVD werd hier de grootste partij, het CDA werd gehalveerd. Het is nog niet duidelijk welke kant de coalitiebesprekingen opgaan. Voor de sociaaldemocraten is de voltooiing van het Oostwolderwoud van groot belang. Het huidige kabinet stelt geen geld meer ter beschikking voor de verbinding tussen de Oostvaardersplassen en de Veluwe. ■

Ze oogt bescheiden. Maar één vonk is genoeg om Keklik Yucel (42) te laten ontbranden. Als kersverse voorzitter van de nieuwe vrouwenorganisatie van de PvdA wil ze echt iets veranderen. 'De vrouwenemancipatie is nog lang niet voltooid.'

Tekst Marcel Duyvestijn Foto De Beeldredactie

Elf gedreven, energieke vrouwen

Vorig jaar uitte het partijbestuur de wens om de twee vrouwenorganisaties die de PvdA rijk is, samen te voegen. Dit jaar, op 29 januari, is de nieuwe vrouwenorganisatie officieel door het partijbestuur geïnstalleerd. Elf vrouwen zijn democratisch gekozen, Yucel werd de voorzitter. 'De samenvoeging van het PVN (PvdA-vrouwennetwerk) en het MEV (multi-etnisch vrouwennetwerk) had vooral met doelmatigheid te maken. Daardoor zijn we compacter.'

GEDREVEN EN ENERGIEK

Halverwege het gesprek loopt Fatihya Abdi – ook bestuurslid van de nieuwe vrouwenorganisatie – even langs. Met de snelheid van een tornado spreekt ze over ideeën, bewegingen en missies. Yucel hoort het glimlachend aan. 'Dit bedoel ik nou,' zegt ze tevreden als Abdi weer weg is. 'We hebben elf gedreven, energieke vrouwen. We zitten in de bouwfase: plannen maken, missie uitwerken, een naam bedenken en een festival organiseren. Op 1 mei presenteren we ons met onze nieuwe naam.'

GAST

Yucel is geboren in Turkije. Haar vader was gastarbeider. 'Echt zo'n standaard migrantenverhaal.' Na vijf jaar liet hij zijn gezin overkomen. Yucel groeide op in een Nederland waarin allochtonen nog niet 'als probleem' gezien werden. 'Mijn

vader heeft altijd gezegd dat we moesten beseffen dat we vooral "gast" zijn en blijven. Hij was vreselijk dankbaar. Altijd. We moesten ons wel aanpassen, economisch onafhankelijk worden en niet onze identiteit verliezen. Ik was het nooit eens met het idee dat we gasten waren. Ik vond dat wij allemaal gelijke burgers waren. Natuurlijk ben ik niet in een gespreid bedje terechtgekomen. Maar ik geloofde toen ook al in kansen krijgen en benutten. Ik heb het hele pad van achterstandspositie, emancipatie en verheffing afgelegd. Ik weet dus als geen ander dat de idealen van de sociaaldemocratie ertoe doen, ook nu.'

ERBIJ HOREN

'Zeker, het was een hele andere tijd. Typerend is misschien wel mijn tante Fie, de buurvrouw. Ze zei vaak: "Ik heb niks met migranten, maar jullie zijn anders." Zij was de inburgeringscoach van mijn ouders.' Ze zwijgt even. 'In die zin is er veel veranderd. Helaas. De tante Fie's van deze tijd zijn verbitterd geworden. Ik groeide op met het idee dat ik er helemaal bij ging horen. Ik vind nog steeds dat we er allemaal bij horen. Nederland is ook mijn land. Terwijl mijn zoon van 18 zich nu soms afvraagt waarom hij er toch niet helemaal bij hoort.' 'Sinds 2002 ben ik als Turkse Nederlander ineens weer allochtoon. Toen gingen anderen weer bepalen dat ik Turk was. Het is voor mij geen issue, maar wel voor anderen. Ik bedoel: voor 2002 wilde ik

mijn Turkse paspoort eigenlijk wel inleveren. Maar ik heb het gehouden. Omdat ik besef dat de samenleving niet altijd loyaal aan me zou kunnen zijn. De Turkse identiteit zit in mijn bloed. Daar ben ik ook trots op.'

DE HOOFDDOEK

'Maar ook nu zitten we weer over mijn achtergrond te praten. Terwijl we het over de nieuwe vrouwenorganisatie moeten hebben. Natuurlijk is die emancipatie van allochtone meisjes een van de speerpunten. Dus als je wilt weten hoe ik over de hoofddoek denk: als moslima's zich willen bevrijden, moeten wij daar achter staan. Wij kiezen voor de Fatima die zich bevrijdt en niet voor haar vader.' Ze denkt aan de Rooie Vrouwen. 'We zijn schatplichtig aan wat zij hebben bereikt. En toch gaan wij het anders doen. Zeker als we het hebben over emancipatie van allochtone vrouwen, moet er veel discussie in de eigen gelederen gevoerd worden. Maar vrouwenemancipatie gaat verder. Veel verder. 'Waarom verdienen vrouwen in gelijke functies nog steeds minder dan mannen? Waarom zitten er zo schandig weinig vrouwen in de raden van bestuur? Ook scoren wij extreem laag wat vrouwelijke hoogleraren betreft. Ik geloof dat er alleen in Afghanistan minder vrouwen aan universiteiten werken. Het glazen plafond is er gewoon. En we accepteren het. Er is nog zoveel te doen.'

‘De vrouwenorganisatie moet vooral inspirerend zijn’

OLD BOYS NETWORK

‘Om dat glazen plafond aan gort te slaan moeten we een paar onorthodoxe maatregelen nemen. Als je bij grote bedrijven kijkt hoe de vrouwenparticipatie werkt, zie je steeds dezelfde machinaties. Er is een *old boys network* dat elkaar de baantjes toeschuift. Dat doen ze niet eens bewust. Maar je eigen ideale opvolger is nu eenmaal een kloon van jezelf, denkt men. En dat is onzin. Allerlei onderzoeken bewijzen dat diversiteit goed is voor een bedrijf. Bedrijven met meer vrouwen in de top presenteren beter.

Als je echt iets wilt bereiken, moet je het systeem doorbreken. Daarom ben ik voor quota. Ik weet het, het zijn paardenmiddelen. En het riekt naar positieve discriminatie, terwijl het eigenlijk het wegwerken van de negatieve discriminatie is.

Hetzelfde geldt voor de samenstelling van de PvdA-kieslijsten.

Dat je om-en-om mannen en vrouwen op die lijst zet, druist tegen je gevoel van gelijkwaardigheid in. Maar het moet. Anders gebeurt het niet. Dit kabinet is daar een goed voorbeeld van. Allemaal oudere heren. Allemaal gekozen vanuit een mannelijk ons-kent-ons-wereldje. Ik weet dat Neelie Kroes een hele lijst heeft met geschikte vrouwen, van allerlei partijen. Ook zij was aanvankelijk tegen quota, maar is inmiddels bijgedraaid. En terecht. Anders verandert er nooit iets.’

‘Over twee jaar wil ik een manifest naar buiten brengen. In de tussentijd wil ik dat we veel vrouwen en mannen spreken. Dat we een visie ontwikkelen. Maar ook dat we connecties aangaan die verder reiken dan de PvdA. Het moet echter niet alleen inhoud zijn. Ik wil niet zo’n verzuurde club. De vrouwenorganisatie moet een eigentijdse, dynamische club worden met opvattingen over thema’s die ertoe doen. Het moet ook leuk zijn. Maar vooral inspirerend.’ ■

Meer informatie, aanmelden en/of actief worden bij de PvdA-vrouwen

De PvdA-vrouwen hebben zich georganiseerd in de (landelijke) PvdA-vrouwenorganisatie en verscheidene regionale vrouwen-netwerken. De landelijke organisatie en regionale netwerken staan met elkaar in contact, maar hebben ook hun eigen agenda en verantwoordelijkheden. Meer informatie, activiteiten en nieuws over de PvdA-vrouwen vindt u op de website www.vrouwen-netwerk.pvda.nl. Iedereen die geïnteresseerd is in gendervraagstukken en de participatie van vrouwen, kan zich aanmelden als ‘lid’ van de PvdA-vrouwen met een mail naar ledenadministratie@pvda.nl, met vermelding van naam en adresgegevens, en van ‘vrouwenorganisatie’. Wilt u actief worden, neem dan (ook) contact op via pvda-vrouwen@pvda.nl.

Een gratis iPad, skivakantie of zelfs een zeilboot. Mensen verzinnen de gekste stunts om van hun woning af te komen nu de huizenmarkt muurvast zit. Meer dan 180.000 huizen staan te koop, waarvan eenderde al langer dan een jaar. Intussen stagneert de nieuwbouw, zijn banken veel strenger bij het verstrekken van een hypotheek en is het vertrouwen van consumenten in de woningmarkt nog altijd laag.

Tekst Erwin Buter

Een Gordiaanse

Het wordt hoog tijd voor een Nationaal Woonakkoord, vindt Tweede Kamerlid Jacques Monasch. Zijn vorig jaar gehouden pleidooi voor een doorbraak op de woningmarkt – ‘weg met de taboes’ – haalde het in de Tweede Kamer net niet. Daarom wil hij zelf met de Woonbond, Vereniging Eigen Huis, makelaars en corporaties om tafel gaan zitten. Want: ‘Een nationaal akkoord moet meer zekerheid bieden aan huurders en kopers. We willen een betaalbare huurmarkt voor iedereen en hebben oog voor mensen met een eigen huis.’

HULP AAN STARTERS

Monasch wil vooral opkomen voor mensen met een laag- of middeninkomen. ‘Deze groep heeft door aanscherping van de regels grote moeite om aan een hypotheek of betaalbare huurwoning te komen. Als je nu samen 40.000 euro verdient, kun je bij de bank geen 200.000 euro meer, maar nog 160.000 euro lenen.’ Starters hebben het daarbij extra zwaar; zij hebben nog geen eigen vermogen kunnen opbouwen en werken vaak met tijdelijke contracten of als zzp’er. ‘Daarom willen wij weer startersleningen ter beschikking stellen. Helaas wil het kabinet daar niet aan.’ Hulp aan starters helpt ook anderen weer verder, aldus het Kamerlid. ‘Het zet een reeks van verhuizingen in gang. Degene die zijn huis aan een starter verkoopt, gaat ook weer op zoek naar een huis waarvan de eigenaar ook weer gaat verhuizen. Dat gaat zo vier, vijf keer door. Daarnaast is het natuurlijk goed voor aannemers en verhuisbedrijven, die krijgen meer werk.’

HUURBESCHERMING

Minister Donner komt binnenkort met zijn eigen woonvisie. Verwacht wordt dat hij geen nieuwe inzichten presenteert, maar vooral het huidige kabinetsbeleid verdedigt. Zo kunnen mensen met een inkomen van

meer dan 33.000 euro voortaan alleen nog in de vrije sector huren. Monasch: ‘Onmogelijk, die woningen zijn niet te vinden of onbetaalbaar. De markt bouwt niet voor deze groep. Daarom pleit ik voor stichtingen die bouwen voor middeninkomens. Wij willen daarbij huurbescherming voor de categorie tussen de 650 en 900 euro aan huur. Daarmee help je de verpleegster en de agent.’

H-WOORD

Onvermijdelijk bij de discussie over een woonakkoord is het H-woord: de hypotheekrente-afrekening. De PvdA wil deze subsidie op huizenbezit in dertig jaar beperken tot 30 procent voor de rente over de schuld van maximaal de gemiddelde huizenprijs. Van de Vereniging Eigen Huis (VEH), onafhankelijk belangenbehartiger voor 680.000 woningbezitters, zou je misschien verwachten dat dit onbespreekbaar is, maar VEH-directeur Rob Mulder zegt niet op voorhand nee tegen het veranderen van de hypotheekrente-afrekening. Wel waarschuwt hij ervoor om deze vanuit oude politieke sentimenten eenzijdig te verlagen. ‘Dat heeft een enorme impact op de woningmarkt. Woningen zullen in waarde dalen, met alle gevolgen van dien. Vooral de lage- en middeninkomens worden hierdoor geraakt. Die zien de waarde van hun huis opeens verdampen. In de huidige crisis zou dat een domme actie zijn.’ ‘Ook wij willen een hervorming van de woonmarkt,’ zegt Mulder. ‘Maar dan moeten we naar verbeteringen in de hele woningsector kijken, dus ook naar de huurmarkt. Er is een hardnekkig en onjuist beeld dat huurders meebetalen aan de hypotheek van kopers, terwijl er allerlei onzichtbare kruissubsidies zijn waarmee de huursector juist wordt gesubsidieerd door de kopers. Bijvoorbeeld door de hoge grondkosten die kopers betalen voor hun kavel. De gemeente of corporatie die huurwoningen bouwt, verdient de kosten deels terug met de verkoop van de grond aan kopers.’

knoop

SCHEEFWONEN

Ook het scheefwonen moet volgens Mulder worden aangepakt. Dit fenomeen dat mensen met een hoog inkomen goedkoop huren en niet doorstromen naar een volgende, duurder woning, is in sommige steden goed zichtbaar. 'Het is natuurlijk te gek dat je in Haarlem of Amsterdam vijftien jaar moet wachten op een huurwoning, omdat niemand zijn goedkope huurwoning wil opgeven. Ik zou graag willen zien dat er meer gebouwd wordt voor die mensen die een eigen huis willen en kunnen betalen. Dat de huizenprijzen zo gestegen zijn, heeft alles te maken met de schaarste aan goede woningen in dit land. Iedereen wil graag een huis met een tuin.'

Hoogleraar Volkshuisssystemen, Peter Boelhouwer, moet om dat laatste wel lachen. 'Zo veel ruimte hebben we niet in dit land. De prijzen gaan in ons land omhoog, omdat er zo veel gesubsidieerd wordt met de hypotheekrente-af trek. Net over de grens, waar dit systeem niet bestaat, zijn dezelfde huizen veel goedkoper. Het Sociaal en Cultureel Planbureau heeft eens berekend dat je het eigenhuizenbezit juist bevordert als je de hypotheekrente-af trek afschaft.' Bestaat de hypotheekrente-af trek morgen niet meer, dan zullen huizen 20 procent in waarde dalen. Voor starters wellicht een mooi idee, maar voor zittende eigenaren geen aantrekkelijk vooruitzicht. Ook Boelhouwer pleit daarom voor aanpassingen op de langere termijn. 'Ik noem het een tweesporenbeleid.

Eerst los je de crisis op door bijvoorbeeld de overdrachtsbelasting af te schaffen en door andere stimulerende maatregelen voor starters. Wat mij betreft mag dat ten koste gaan van zittende eigenaren. Daarna kom je met een plan voor de komende 20 tot 25 jaar.'

ER VERANDERT BIJNA NIETS

Dat kopers de huurders subsidiëren, zoals Mulder zegt, wil er bij Boelhouwer niet in. 'Het is lastig te berekenen, maar ruwweg kun je zeggen dat er 15 miljard euro aan subsidies (hypotheekrente-af trek en vermogensheffing) in de koopsector omgaat. De huurtoeslag bedraagt ongeveer 2 miljard euro. Tel daarbij het verschil tussen marktprijzen en de lager gevraagde huurprijzen van zo'n 7 miljard euro. Alles bij elkaar kom je op zo'n 25 miljard euro per jaar. Huurders betalen gewoon mee aan de hypotheekrente-af trek.'

Onder leiding van Boelhouwer presenteerde de PvdA-werkgroep Wonen al in 2005 het plan 'Goed wonen, voor iedereen, van iedereen' om de woningsector aan te pakken. Zes jaar later zijn er nog altijd geen grote veranderingen geweest. Boelhouwer: 'Er bestaat buiten Den Haag een redelijke consensus om de woonsector te hervormen. Zelfs de NVM wil nu de hypotheekrente-af trek aanpassen. Er zijn al zo veel rapporten die zeggen dat het minder en efficiënter kan. Maar politiek zit het al jaren volledig vast.' ■

In het nieuws

iPad cadeau van de makelaar

VASTGOEDACTUEEL, 19 OKT. 2010

Mensen die hun huis te koop aanbieden bij Hypodamus krijgen een iPad cadeau als de makelaar er niet in slaagt hun huis binnen tien maanden te verkopen. Hypodamus is naar eigen zeggen met deze actie gestart om meer beweging te krijgen in de woningmarkt.

'Afschaffen hypotheekrente-af trek geen taboe'

NU.NL, 26 MEI 2010

Het afschaffen van de hypotheekrente-af trek is voor de Vereniging Eigen Huis (VEH) geen taboe-onderwerp. 'Maar je moet dan wel naar de totale woningmarkt kijken', zo roept Rob Mulder, directeur van de VEH politieke partijen op. 'Als wonen betaalbaar blijft en de waarde van de woningen gaat er niet onder lijden, dan is de hypotheekrente-af trek geen doel op zich. We zeggen dan niet, dat is het enige op de woningmarkt waar je niet naar mag kijken,' zegt Mulder in een interview met NU.nl.

Afschaffing hypotheekrente-af trek kán probleemloos verlopen

NRC HANDELSBLAD, 26 MAART 2005

(...) Om te beginnen, zo zegt hoogleraar Volkshuisvesting Peter Boelhouwer, tevens wetenschappelijk directeur van het onderzoeksinstituut van de TU Delft, is het allerminst zeker dat aandacht voor de hypotheekrente-af trek de markt verstoort. 'Marktpartijen als makelaars willen ons dat wel doen geloven', zegt Boelhouwer. 'Maar ik geloof dat niet zo. Ze zijn bang voor sentimenten.'

Opgericht als een doorbraakpartij werden ook de 65 jaren na de oprichting van de PvdA gekenmerkt door belangrijke vernieuwingen. Een terugblik.

Tekst Boy van Dijk

65

Een overvolle Apollohal tijdens de 1 mei-viering kort na de oprichting, dat herinnert Roel de Wit, voormalig commissaris van de Koningin van Noord-Holland en lid sinds enkele maanden na de oprichting, zich nog goed. Maar de beste herinneringen aan die begintijd bewaart De Wit aan de bevlogen speeches van de eerste voorzitter, Koos Vorrink. 'Nooit sprak hij korter dan drie kwartier, heel het congres hing aan zijn lippen. Vorrink was een groot retorisch talent, zoiets heb ik daarna niet meer mee mogen maken.'

DOORBRAAKGEDACHTE

De ervaringen met oorlog en bezetting maakten dat na de bevrijding de tijd rijp was voor een politiek die over geloofsgrenzen heen durfde te kijken. In de PvdA werden de SDAP, de Vrijzinnig Democratische Bond, de CDU en een aantal uit andere partijen afkomstige katholieken en protestants-christelijken verenigd. Toch bleek tijdens de eerste naoorlogse verkiezingen, enkele maanden na de oprichting, dat die doorbraak bij de kiezers niet was geslaagd: er werden

slechts 22 van de 100 zetels behaald.

In 1948 bleek de doorbraakgedachte ook binnen de eigen partij lastig te handhaven: vrijzinnige democraten namen afstand van de PvdA en richtten de VVD op. Maar in hetzelfde jaar werd ook strategisch succes geboekt: Willem Drees werd als minister-president in het zadel gehesen, een functie die hij tien jaar zou vervullen. 'Een zeer precieze en heel eenvoudige man,' zo memoreert Tine Schilthuis, voormalig commissaris van de Koningin van Drenthe en lid van het eerste uur. 'Drees was erg geliefd. Zelf heb ik mogen ervaren wat een groot succes het was als hij langs de deuren ging.'

NIEUW LINKS

In de jaren zestig was de PvdA moeilijk in beweging te krijgen. Door Nieuw Links, de vernieuwingsbeweging die in 1966 werd opgericht en de partij stormachtig veroverde, veranderde dat. Ed van Thijn, voorzitter van de Keerpunt '72-commissie: 'Zonder Nieuw Links was de progressieve samenwerking die ten grondslag lag aan het eerste kabinet Den Uyl, er nooit geweest. Het was destijds de kunst een overeenkomst te bereiken tussen Nieuw

Links en de leiders Anne Vondeling en Joop den Uyl.'

'De onderhandelingen over een breed programma waren een hels karwei, zeker toen de congressen erbij werden betrokken. Het slaan van een brug naar D66, die geen bijwagen van de PvdA wilde zijn, was destijds net zo moeilijk als vandaag. Uiteindelijk hebben we toch een akkoord kunnen bereiken omdat er een alternatief moest zijn voor de confessionele en rechtse partijen. Het resultaat was niet revolutionair, maar wel vernieuwend en van het verkiezingsprogramma Keerpunt 1972 spatte het elan af.'

Toch kon na de spectaculaire verkiezingswinst in 1977 geen tweede kabinet Den Uyl aantreden. Van Thijn: 'Dat kwam omdat Van Agt was uitgekeken op de PvdA en er niet mee wilde samenwerken, terwijl zijn CDA dit gezien de verkiezingsuitslag wel wilde. Van Agt schaakte op twee borden tegelijk: enerzijds met onderhandelaars en anderzijds met zijn fractie. Hij heeft het briljant gespeeld.'

'SCHUIVENDE PANELEN'

Na het mislukken van een tweede kabinet Den Uyl volgde een lange periode waarin

jaar PvdA

de PvdA geen voet aan de grond kon krijgen. Het kabinet Van Agt II waaraan de PvdA deelnam, hield nog geen driehonderd dagen stand en ook de 52 zetels die na de succesvolle verkiezingen van 1986 werden behaald, mochten niet baten. In datzelfde jaar trad Wim Kok in de voetsporen van Den Uyl en werden er drie commissies geïnstalleerd om de sociaaldemocratie te vernieuwen. De commissie Pronk kwam met het rapport *Schuivende panelen*. Het had als thema programmatische vernieuwing en baarde het meeste opzien. Jan Pronk: 'Het was bedoeld als discussiestuk en kaartte het belang aan van internationale solidariteit, duurzame ontwikkeling en individualisering zonder verlies van solidariteit. Achteraf bezien sla ik me wel voor m'n kop dat we niet meer hebben getamboereerd op een mogelijk einde van het IJzeren Gordijn.' Van ingrijpende veranderingen kwam het door de val van het kabinet en de daaropvolgende verkiezingen echter niet.

Veranderingen kwamen er na de verkiezingen in 1994 wel. Door het dramatische verlies van het CDA was voor het eerst een kabinet zonder confessionelen denk-

baar. Pronk: 'Met de keus voor Paars werd het neo-liberalisme tegemoet getreden. Tegen die Derde Weg heb ik me altijd verzet, maar de PvdA verafgoodde New Labour, de voortrekker van die stroming.'

VERNIEUWD BEGINSELMANIFEST

Nadat de bomen in de jaren negentig tot in de hemel leken te reiken, begon het nieuwe millennium met een aantal *reality checks*. De terreuraanslagen in de VS en de opkomst van en moord op Pim Fortuyn zetten de toon. In mei 2002 boekte de PvdA een historisch groot verlies van 22 zetels. Sceptis ten opzichte van Europa, de multiculturele samenleving en marktwerking in de publieke sector bepaalden de agenda.

Om opnieuw de positie van de PvdA te bepalen werd door Wouter Bos in 2004 een vernieuwd beginselmanifest gepresenteerd. Daarin werd het recht op een fatsoenlijk bestaan benadrukt en afstand genomen van het neo-liberalisme. Sharon Dijksma: 'In de jaren negentig werd door leiders als Clinton, Blair en Kok duidelijk gekozen voor marktwerking. Je moet het echter als een instrument hanteren en niet als een geloofsdocument.'

Exemplarisch voor de veranderende blik ten opzichte van de jaren negentig is volgens Dijksma een twistpunt tussen Wouter Bos en Ab Klink in Balkenende IV: 'In de ministerraad botsten zij hevig over de marktwerking in de zorg, omdat Klink die *rücksichtslos* de vrije hand wilde geven. Dat Bos als minister van Financiën zich in die discussie mengde en Klinks plannen een halt toe riep, is bijzonder.'

Dit jaar zal 1 mei in Zwolle worden gevierd, de plek waar Willem Vliegen en elf andere 'apostelen' op 26 augustus 1894 de SDAP oprichtten en zo de grondslag legden voor de Nederlandse sociaaldemocratie. Inmiddels bestaat de PvdA 65 jaar en is een dominante rol in het versplinterd en gepolariseerd politieke landschap geenszins vanzelfsprekend, daarvoor moet hard worden geknokt. Het is een tijd van uitdagingen en te overwinnen hindernissen, en dus een tijd waarin de PvdA de kans heeft zich wederom te bewijzen als vooruitstrevende en veranderingsgezinde partij. ■

leden aan het woord

De strijdbare generatie

Op 9 februari bestond de PvdA 65 jaar. Rood sprak enkele leden van het eerste uur.

Tekst Jurjen Fedde Wiersma Foto's De Beeldredactie

‘Jongeren hebben het nu te goed’

Hielke Hijlkema (89), Heerenveen. Oud-medewerker van de Belastingdienst en tot zijn vervroegde pensioen deurwaarder. Lid van het eerste uur, evenals zijn vrouw Trientsje Hijlkema-Kort (88), met wie hij eerder dit jaar hun 65-jarig huwelijk vierde.

Aan de koffietafel in zijn verzorgingshuis in Heerenveen wordt nog wel eens ‘een stekeltje uitgestoken’. Vooral als ‘die VVD stemmende, oude boer’ aanschuift. Maar in verkiezingstijd een poster van zijn geliefde partij achter het raam hangen vindt hij, met zoveel gezindten in het tehuis, niet meer gepast.

Hij herinnert zich het oprichtingsjaar van de PvdA. ‘De poster hing achter het slaapkamerraam aan de voorzijde van onze woning in Amsterdam. Toen vloog er ’s nachts een steen door de ruit.’ Hielke Hijlkema kan er nog steeds om grinniken. ‘Dat zal wel een CPN’er zijn geweest.’

Hijlkema en zijn vrouw Trientsje zijn tientallen jaren actief geweest voor lokale afdelingen, van Amsterdam tot Heerenveen en van Sint Maartensbrug tot Grouw. Hijlkema was vooral werkzaam als penningmeester. ‘Nog voordat we in 1960 naar Marssum waren verhuisd, stond er al een boer met z’n armen te

zwaaien of ik PvdA’er was, en dat ze nog op zoek waren naar een penningmeester.’

Jongeren hebben het tegenwoordig ‘te goed’, zegt Hijlkema gevraagd naar het grootste verschil tussen het uitdragen van idealen toen en nu. ‘Dit komt me toe, dat komt me toe, denken ze. Ze hoeven nergens voor te strijden, zoals mijn generatie dat heeft gedaan. Jongeren moeten zich beter realiseren dat sociale verworvenheden kunnen wegvallen.’

Zoals jongeren de lessen uit het verleden niet mogen vergeten, zo zou Job Cohen volgens Hijlkema kunnen leren van Koos Vorrink. ‘Onze partijvoorzitter in 1946 was een felle man die niet in deze tijd had gepast. Voor Cohen heb ik alle bewondering en eerbied. Hij blijft fatsoenlijk en dat is fijn. Maar, eigenlijk had Vorrink wat meer moeten hebben van het fatsoen van Cohen, en Cohen wat meer van de felheid van Vorrink.’

‘Nooit getwijfeld over mijn lidmaatschap’

Betty Sanders-van der Velde (92), Kneegsel, was onder meer oud-assistent-accountant en gemeenteraadslid.

Ik ben in Amsterdam geboren, in een rood gezin. Van mijn moeder leerden wij dat ieder mens voor zijn of haar omgeving belangrijk is, maar niet iedereen gelijke kansen krijgt. In mijn jeugd was je al bevoorrecht, als je naar een middelbare school mocht. Als scholieren leerden wij meer dan de Rode Valken of de leden van de Arbeiders Jeugd Centrale (AJC), daarom hadden wij een aparte groep, de JSS (Jeugdgroep voor Socialistische Scholieren). Lou de Jong is enige tijd onze voorzitter geweest. Ik was op vijftienjarige leeftijd penningmeester. Er was duidelijk een samenbindende kracht in al die verenigingen. Zij hadden grote invloed op de vorming van de leden. Het is jammer dat iets dergelijks niet meer bestaat. Misschien zou er dan minder last van sommige groepen jeugd op straat zijn.

Op mijn achttiende verjaardag werd ik lid van de SDAP en na de oorlog van de PvdA. Van 1962 tot 1966 was ik gemeenteraadslid in Eindhoven en ik was voorzitter van de Rooie Vrouwen. Mijn motivatie was en is nog steeds dat er meer gelijkheid en gelijke kansen voor iedereen moeten komen.

Nooit heb ik getwijfeld aan mijn lidmaatschap. Het zou wel beter zijn als we minder verschillende partijen in de Tweede Kamer zouden hebben. Vroeger waren partijgenoten echte idealisten, nu zijn het vaak geleerden met een goede baan in de politiek. Goede herinneringen bewaar ik aan de heren Drees, Suurhof, Vermeer, Burger, Mansholt en Den Uyl. Job Cohen reken ik tot de ouderwetse idealisten in de partij. Hij trekt zich gelukkig niets aan van de harde stijl van vandaag de dag.’

‘Solidariteit houdt niet op bij de grens’

Bob Molenaar (88), Den Haag, was onder meer oud-directiesecretaris van de VNG.

Molenaar stond in het oprichtingsjaar van de PvdA aan de wieg van de politieke jongerenorganisatie ‘De Nieuwe Koers’, een van de voorlopers van de Jonge Socialisten. Op het visitekaartje stond ‘redacteur’ en ‘uitgever’. Het kaartje heeft hij aan het Verzetsmuseum Zuid-Holland geschonken. ‘Een historisch documentje waar er maar weinig van zijn. Het gold als het bewijs dat je in de oorlog niks verkeerd had gedaan.’

Op de vraag of er verschil is in de wijze waarop jongeren vroeger politiek actief waren en nu, zegt Molenaar: ‘De vlaggen en spandoeken zijn vervangen door t-shirts en petjes, maar de sfeer van kritisch zijn en tegen de partij aan schoppen is gebleven.’

Molenaar gruwde van provincialisme en stroomte in 1946 al zijn mouwen op voor de International Union of Socialist Youth.

‘Solidariteit houdt niet op bij de grens. Het is stuitend als politici

internationaal hun rug keren naar armoede en onderdrukking.’ Toen Nieuw Links zich roerde in de partij twijfelde Molenaar even aan zijn jarenlange lidmaatschap. ‘Dat was toen we uit de NAVO dreigden te stappen en zonder overleg de DDR wilden erkennen. Ik stond achter in de zaal met gastbezoeker Hans van Mierlo en beloofde hem de Progressieve Partij Nederland op te richten als die voorstellen zouden worden aangenomen.’

De ontzuiling in het politieke landschap maakte Molenaar van meet af aan mee, en alhoewel hij dat alleen maar toejuicht, mist hij wel ‘ideële inspiratie’ bij sommige politici vandaag de dag. ‘Vroeger gingen ze niet bij alles wat je zegt uitrekenen hoeveel het kost.’ ■

Op papier klinkt het prachtig. Elk kind een passend onderwijsarrangement en nog goedkoper ook! Toch zijn ouders van kinderen met een specifiek pedagogisch/didactische vraagstelling er niet helemaal gerust op dat het ook zo mooi zal zijn. Arga Paternotte legt uit waarom.

Passend onderwijs

We hebben al te maken gehad met zorgverbreding, onderwijs-op-maat, integratieve leerlingen-zorg, weer samen naar school, leerling-gebonden financiering en nu dus passend onderwijs. Helaas zijn onze kinderen daar nog niet echt veel wijzer van geworden zoals blijkt uit de rapportages van Cor W. Meijer (2004) en uw eigen Jeroen Dijsselbloem (2008). Wellicht wordt het eens tijd om serieus met ouders van leerlingen met een specifiek pedagogisch/didactische vraagstelling te gaan praten en hun ideeën eens tegen het licht te houden. Bijvoorbeeld over samenwerking tussen school en ouders.

Vanuit de plannen voor passend onderwijs zou aan ouders van (zorg)leerlingen meer zeggenschap gegeven moeten worden. Versterking van de ouderpositie wordt dit genoemd. Afgezien van het feit dat daar nog geen enkele maatregel voor genomen is, belooft ook de houding van de huidige minister van onderwijs, mevrouw Van Bijsterveldt, op dat gebied niet veel goeds. In haar brief aan de Tweede Kamer (nr. 22) lezen wij over maatregelen waardoor ouders niet meer van het kastje naar de muur worden gestuurd, en dat er wat betreft de keuze van een school met hun wensen rekening gehouden moet worden. Dat klinkt mooi, maar tegelijkertijd staat er: 'Voor een ouder is het moeilijk om grenzen aan de zorg te begrijpen of te accepteren, maar die zijn er wel. Er zijn ook financiële grenzen. Daarom gaat het erom een goed evenwicht te vinden tussen de wensen van ouders en de mogelijkheden van scholen.'

De minister typeert ouders hiermee als hulpbehoevende wezens die niet reëel kunnen denken en zo aardig mogelijk behandeld moeten worden. Daarmee schetst zij niet alleen een volkomen verkeerd beeld van ouders, maar zal het anderzijds op geen enkele manier leiden tot de door haar gewenste noodzaak van een werkbare evenwicht tussen ouder en school, waarover ze het in het desbetreffende Kamerstuk heeft.

In ons land heeft een kind nog geen leerrecht en hebben ouders geen bevoegdheden om ervoor te zorgen dat hun kinderen goed onderwijs krijgen. Dit is in schrille tegenstelling met bijvoorbeeld de rechten van werknemers of consumenten. We 'vierden' onlangs (17 maart) de dag van de *leerplicht*. Dat was voor de regering reden om haar bezorgdheid uit te spreken over het spijbelen. Er werden twee redenen onderscheiden. De leerlingen met problemen thuis waar niet genoeg op gelet werd, en de leerlingen die om luxe redenen van school verzuimden. Er werd niet gesproken over leerlingen die spijbelen omdat het onderwijs hen niets te bieden heeft. De schuld wordt eenzijdig neergelegd bij het gezin. Ook dat is geen basis voor het zo gewenste evenwicht tussen ouders en school.

De enige manier om daar wel een werkbare evenwicht in te bereiken is ouders reële (wettelijke) rechten te geven om voor het belang van hun kind op te komen. Een onderwijscontract zou daarin mogelijk kunnen voorzien. Scholen zullen er juist baat bij hebben met ouders als gelijkwaardige partners de zorg voor deze kinderen samen ter hand te nemen. En wanneer kinderen thuis zitten, omdat geen school hen een passend aanbod kan doen, zou het onderwijsbudget ter beschikking gesteld moeten worden aan de ouders – die daarmee het leerrecht van hun kind zouden kunnen realiseren. Er

zijn tal van voorbeelden waar duidelijk wordt dat voor veel uitvallers onderwijs op maat wel werkt. Helaas is dat nu vaak alleen weggelegd voor ouders die zich dat financieel kunnen veroorloven. Het zou mooi zijn als de PvdA daar een einde aan maakt.

Ouders met voldoende rechten vormen een veel betere garantie op een werkbare evenwicht tussen school en ouders, dan klein gehouden ouders zonder rechten. Pas in gelijkwaardig partnerschap kunnen ouders en school samen een kind voorbereiden op een toekomstig positief burgerschap. Een ideaal om voor te gaan. ■

Arga Paternotte is woordvoerder van Oudervereniging Balans

Gewoon waar het kan, speciaal waar het moet

CDA-onderwijsminister Marja van Bijsterveldt wil het passend onderwijs niet alleen reorganiseren, maar er ook flink op bezuinigen. Dat is hakken met de botte bijl, vindt de Algemene onderwijsbond.

Tekenend voor het beleid is de manier waarop de onderwijsminister over kinderen die extra ondersteuning nodig hebben, schrijft: “Inmiddels is er ‘iets mis’ met ruim 10 procent

van de leerlingen in het primair onderwijs en 20 procent in het voortgezet onderwijs” staat er in haar brief aan de Tweede Kamer over de bezuinigingen op Passend Onderwijs. Nee, mevrouw Van Bijsterveldt, met deze kinderen is niets mis. Deze kinderen hebben het moeilijk met de steeds hogere eisen die het onderwijs en de maatschappij aan hen stelt. Leerkrachten doen er alles aan om te zorgen dat deze kinderen zo goed mogelijk in de maatschappij hun weg kunnen vinden, maar daar is wel extra inzet voor nodig.

De minister gooit niet alleen alle cijfers van verschillende vormen van leerlingzorg op één hoop, het ontbreekt in haar voorstellen ook aan een duidelijke analyse en visie op het stelsel. Er gaan niet méér maar minder kinderen naar aparte scholen voor speciaal onderwijs (so). Ondertussen zijn er méér leerlingen die met behulp van een rugzakje, op gewone basisscholen met hun leeftijdsgenootjes optrekken. Dat was ook het doel van de operatie ‘Weer samen naar school’, dat juist door het ministerie van OCW in 1992 is gestart. Juist nu dit doel steeds dichterbij komt, gaat de minister fors bezuinigen. De lat in het onderwijs wordt alsmaar hoger gelegd. Zo scherpt de minister de exameneisen steeds verder aan en komt ook nog eens met een beleidsplan ‘beter presteren’. Natuurlijk is het goed om de kwaliteit van het eindniveau hoog te houden, maar met het klimmen van de leeftijd wordt het voor een groeiende groep leerlingen moeilijker hieraan te voldoen.

De AOOb is voorstander van het uitgangspunt ‘gewoon waar het kan, speciaal waar het moet’.

Voor elk kind dient de afweging gemaakt te worden waar het het beste op zijn plek is. Dit betekent dat kinderen zowel recht hebben om met de nodige ondersteuning zo lang mogelijk in het reguliere onderwijs te blijven, als te kunnen worden toegelaten op het so, wanneer dat voor hen beter is.

Juist in de doorverwijzing is een bureaucratische rompslomp ontstaan die handenvol geld kost. Leerlingen van wie evident is dat ze het beste onderwijs kunnen krijgen op een speciaal onderwijsschool, moeten toch om de drie jaar een herindicatie ondergaan. Om dit nogmaals te verantwoorden wordt het (onderwijs)personeel geacht pagina’s vol te schrijven met hernieuwd psychologisch onderzoek, evaluatie van handelingsplannen et cetera. Uit een enquête die wij onder onze leden hebben gehouden, blijkt dat er groot draagvlak is voor passend onderwijs, mits onder de volgende voorwaarden:

- adequate scholing hoe deze leerlingen onderwijs te bieden;
- zeggenschap over de invulling van de ondersteuning voor de betreffende leerling;
- evenwicht in de groep uitgangspunt te laten zijn voor het aantal en de zwaarte van zorgleerlingen.

De afgelopen jaren hebben schoolbesturen onderling afspraken gemaakt over de inzet van de ondersteuning zonder de leerkracht erbij te betrekken. Daardoor zijn er grote vraagtekens te zetten bij de besteding van de middelen die met passend onderwijs zijn gemoeid.

De AOOb is van mening dat het speciaal onderwijs beter kan, maar dat is iets anders dan met een botte bijl hakken op plaatsen waar dat niet mogelijk is zonder nadelige gevolgen. Van Bijsterveldt beargumenteert de bevrozing van het budget op het niveau van 2005 met het non-argument: ‘Het kan toch niet zo zijn dat er nu zoveel meer zorgleerlingen zijn?’

Iedereen die zoiets zegt, moet zich realiseren dat de jongeren die volgens de algemene opinie steeds meer overlast veroorzaken, onangepast gedrag vertonen et cetera, morgen weer bij een juf of meester in de klas zitten. De groei in het speciaal (voortgezet) onderwijs zit juist bij deze groep leerlingen. ■

Liesbeth Verheggen is dagelijks bestuurslid van de Algemene Onderwijsbond

Tweede Kamerlid Lea Bouwmeester wilde op haar zevende al eten sturen naar Afrika om iets tegen de hongersnood te doen. En nog steeds heeft ze diezelfde gedrevenheid als toen.

Tekst en foto Michiel Reijnen

Bouwmeester (29) groeide met haar ouders, zus en twee broers op in Almere met het idee dat als je alle geluk met elkaar deelt, je samen een stuk gelukkiger bent. Lea's vader was wijk-agent en had veel te maken met mensen die het moeilijk hebben. 'De kerstpakketten die we toen kregen, deelden we uit aan mensen die geen geld hadden. Dat vonden we heel normaal.' Toen Lea zeven was, was er een grote hongersnood in Afrika. 'Ik zei tegen mijn ouders: "Nu is het genoeg; al het eten dat over is sturen we naar Afrika."' Later realiseerde ze zich dat het onmogelijk is de wereld in je eentje te verbeteren en dat je daarvoor bij de politiek moest zijn.

PVDA-GEVOEL

Dat dit bij de PvdA was, viel te voorspellen. Haar moeder was PvdA-Statelid en -gedeputeerde en haar vader campagne-vrijwilliger. 'Als kind hielpen we al met flyers rondbrengen, het campagnemateriaal stond bij ons in de gang. Al heel jong had ik het gezellige gevoel van de PvdA zonder dat ik echt begreep waar het nu over ging.' De Almeerse verbaasde zich er tijdens haar middelbare schooltijd over dat sommige leerlingen in een politiek debat alleen maar pleitten voor meer discotheken. 'Daar ga je toch niet over beginnen als er ook arme kinderen zijn die niet eens geld hebben om op een sport te gaan.'

DE PRAKTIJK

Voordat Bouwmeester in de Kamer belandde, studeerde ze Sociaal Juridische Dienstverlening, zat in de Almeerse gemeenteraad en werd sociaal raadvrouw. Ze kwam op voor mensen die juridische bijstand nodig hadden, maar dat zelf niet konden betalen. Daar kwam ze erachter dat mooie wetten in de praktijk niet altijd werken: 'In de belastingwetgeving bijvoorbeeld. Volgens de wet hadden de meest kwetsbare mensen zoals alleenstaande ouders recht op vijf toeslagen. Maar in de praktijk kregen ze die niet, omdat ze te weinig belasting betaalden.' Hier probeerde ze, al dan niet na overleg met Kamerleden, wat aan te doen: 'Dat is eigenlijk de rode draad in mijn leven: ik kan niet tegen onrecht en wil daar wat aan doen.'

PASSIE

Toen Lea gevraagd werd te solliciteren als Kamerlid, hoefde ze dan ook niet lang te denken. Vol passie vertelt ze over haar portefeuille (verslaafden, jongeren, geestelijke gezondheidszorg) en de mensen voor wie ze opkomt. 'Het zijn de meest kwetsbaren uit de samenleving die ook nog een stigma hebben: je bent gek, verslaafd of hebt in de gevangenis gezeten. Deze mensen hebben van nature niet de sympathie van anderen. Volgens velen is het allemaal maar je eigen schuld en moet je het zelf maar uitzoeken. Terwijl de lijn tussen een heel goed leven hebben en in de goot belanden heel dun is. Ook voor

jou en mij. Ik ken genoeg mensen die alles op orde hebben, maar de weg kwijt raken of verslaafd raken nadat er iets heftigs is gebeurd. Ik vind dat iedereen mee moet kunnen doen, en het beste uit zichzelf moet kunnen halen. Ook mensen met een probleem of beperking kunnen heel veel.'

'UIT DE BAK, AAN DE BAK'

Als voorbeeld noemt ze een project in de Verenigde Staten. Hier helpen bedrijven in een re-integratieproject ex-gedetineerden aan (laaggeschoold) werk. 'Geweldig, zo zijn ze van de straat, maken ze zich nuttig en gaat de recidive ontzettend hard omlaag.' Een van haar speerpunten voor de komende jaren is dan ook om ex-gedetineerden aan het werk te helpen: 'Uit de bak, aan de bak'. Wat Bouwmeester betreft gaan mensen die op vrijdag op vrije voeten komen, op maandagochtend al aan het werk. Liefst een betaalde baan, maar als dat niet kan ontvangt hij of zij een uitkering en wordt verplicht veertig uur per week aan de slag te gaan als vrijwilliger. 'Dan heb je geen tijd meer voor criminele praktijkjes en vinden ze veel sneller een betaalde baan, omdat niemand verplicht vrijwilligerswerk wil doen.'

TERUGDRINGEN VAN DWANG EN DRANG

Een ander punt waar Bouwmeester zich hard voor maakt is de Geestelijke Gezondheidszorg. Ze wordt moe van de stelsel discussie en praat liever over manie-

'Ik kan niet tegen onrecht'

‘De lijn tussen een heel goed leven hebben en in de goot belanden, is heel dun’

ren om de kwaliteit te verbeteren: ‘De patiënt moet centraal staan. Mensen vallen nu na behandeling te vaak terug. De kwaliteit van zorg kan en moet beter. Ik wil professionals helpen hun werk nog beter te kunnen doen. Terugdringen van dwang en drang is daarbij een speerpunt. Er zijn steeds meer mensen die met allerlei psychische klachten komen, depressie wordt volksziekte nummer één. Daar moeten we echt betere zorg voor bieden.’

OPPOSITIE

In de Tweede Kamer blijkt het alleen niet altijd mee te vallen iets voor elkaar te krijgen. Voor het eerst in haar politieke leven merkt Bouwmeester hoe het is oppositie te voeren. ‘Je moet slim opereren. We hebben het voor de zomer voor elkaar gekregen dat er geen eigen bijdrage wordt ingevoerd voor de tweedelijns GGZ. Belangrijk, omdat dit voorkomt dat moeilijk te helpen mensen, die soms letterlijk onder de brug vandaag worden getrokken, worden behandeld en geholpen. Maar we hebben dit slechts voor één jaar weten te regelen, we moeten blijven knokken en mensen op de been blijven brengen tegen voorstellen van dit kabinet.’

PREVENTIE

Een kabinet dat meer kwaad dan goed doet op haar portefeuille en volgens Bouwmeester weigert te kijken naar het belangrijkste punt: preventie. ‘Preventiebeleid, bijvoorbeeld op gebied van drank- en drugsgebruik onder jongeren, wordt bijna helemaal wegbezuinigd. Het kabinet heeft het alleen maar over strenger straffen, sluiten van coffeeshops en andere stoere praat. De druk aan de achterkant wordt vergroot, maar daarmee doe je helemaal niets aan de ooraak en het eigenlijke probleem. Er moet daarom veel meer worden geïnvesteerd in voorlichting, aan ouders en aan kinderen, te beginnen op het consultatiebureau. Alleen als die begrijpen waarom comazuipen en gebruik van drugs gevaarlijk zijn, kun je echt iets aan die problemen doen.’ ■

initiatieven uit de partij

Hij wandelt de komende twee jaar vanaf Zeeland heel Nederland door om onderweg met de mensen op straat te praten en naar hen te luisteren. De input wil Jan Schuurman Hess gebruiken om het verhaal van de sociaaldemocratie in een nieuwe vorm te kunnen gieten.

Tekst Manuela Fles Foto Hetty Stokkermans

De voettocht van Jan Schuurman Hess

Een goed functionerende sociaaldemocratie, daar fantaseert Jan Schuurman Hess al jaren over. Hij vindt dat de sociaaldemocratie, in welke vorm dan ook, haar geschiedenis met een perspectief voor de onder- en middenklasse moet blijven verbinden. 'Het is tijd om de tegenstellingen te herkennen, de verhalen te horen en dromen te verwoorden. Politieke partijen moeten zich verstaan met de mensen die bijvoorbeeld aan de oevers wonen. Die generaties lang weet hebben van de beweging van het slik, van het water en de dijken, die weten van de vogels en de vissen die verdwenen zijn.'

En daarom zal Jan twee jaar lang elke donderdag en vrijdag wandelen, zo'n twintig kilometer per dag, weer of geen weer. Niet omdat hij het zo leuk vindt om door de stromende regen of kou te lopen, maar omdat hij dit over heeft voor een betere wereld. 'Want hoe organiseer je de gemeenschap, van het gezin tot de straat, van zelfstandige tot werknemer, van patiënt tot consument? Wat zijn de dromen en verwachtingen van eenvoudige, onbekende mensen, van jong en oud, rijk en arm, in de stad en op het land? Die vragen komen onderweg aan bod tijdens mijn ontmoetingen en gesprekken.'

Tijdens zijn voettocht zal hij bij gelegenheid vergezeld worden door gasten; politici, bijzondere of gewone

mensen. Maar veelal zal hij zich laten leiden door onverwachte ontmoetingen.

Zo is hij tijdens een bezoek aan een dagcentrum een oudere man tegengekomen die slechts met enkele gebaren kan communiceren; zwaaien, wijzen en aankijken. Door de bezuinigingen in de zorg is de begeleider van de man in zijn eentje verantwoordelijk voor een grote groep mensen. Gevolg: de man krijgt te weinig aandacht, wordt agressief en onhandelbaar. Noodgedwongen moet hij naar een andere instelling.

Een groep jongeren die de voettocht van Schuurman Hess volgt, gaat aan de slag met het voortgezet en middelbaar beroeps onderwijs in Zeeland. Zij willen een website ontwikkelen en daar ervaringen van Zeeuwse jongeren noteren. Er gebeuren volgens hen vreemde en onrechtvaardige zaken en daar willen zij iets aan doen. Niet alleen schrijven wat mis gaat of slecht is, maar ook aangeven hoe het beter kan.

Over twee jaar, wanneer Jan zijn ronde hoopt te hebben voltooid, zal hij met de mensen die hij gesproken heeft, bijeenkomen en zien wat, hoe en welk perspectief er is voor een volgende generatie. De voettocht van Jan is voor alles een interactief, digitaal project. Iedereen kan mee doen: doe voorstellen, kom met ideeën, onthullingen, met kritiek, met nieuws en met dromen... en wandel gerust met Jan mee! ■

Op de website www.voettochtvanjan.nl doet Jan samen met de Wiardi Beckman Stichting online verslag van zijn tocht. Op de site vindt u onder meer de route die Jan bewandelt, en worden wekelijks de etappes onthuld. Kent u interessante plaatsen, heeft u een slaapplek over of kent u mensen die hij op de route tegen kan komen? Stuur een mail naar: jan@voettochtvanjan.nl

meningen

Hier leest u een bloemlezing van reacties en meningen over de PvdA, verzameld via www.pvda.nl, facebook en twitter.

PVDA.NL

Nicoline op bericht: Handen af van Alleenstaande Ouderkorting van Hans Spekman

'Het is echt onfatsoenlijk van het huidige kabinet hoe ze de financiële nadelen van de crisis halen bij al diegenen die het niet kunnen missen.'

Peter Rampertaap op bericht: 'Stop de bezuinigingen op talent' van Tanja Jadnanansing

'Waarom zou een net afgestudeerde masterstudent kiezen voor een promotieonderzoek wanneer je met een gemiddelde startersfunctie in het bedrijfsleven meer dan het dubbele kunt verdienen en wél een marktcompetitief salaris krijgt? En hoe hou je het onderwijsniveau op de universiteiten op peil wanneer er geen promovendi zijn aangezien zij vele werkgroepen begeleiden en dus een deel van het bachelor- en masteronderwijs verzorgen? Volgens mij draagt deze maatregel alleen maar bij tot veel minder promovendi en daarmee tot een drastische achteruitgang in de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs.'

Harriet Horlings op 'Bonus ING-topman wekt toorn Plasterk' van Ronald Plasterk

'Gelukkig heeft ING een oplossing gevonden voor het terugbetalen van de staatssteun, de pensioenen gaan op de nullijn (*Trouw*, 19 maart 2011). In dezelfde krant lees ik ook dat de raad van commissarissen een beloningscommissie kent. Lodewijk de Waal en Peter Elverding hebben namens de staat zitting in die commissie. De heer Plasterk stelt de wetgeving aan de orde, dat is mooi maar ook een lange weg. Wat gaat de PvdA op korte termijn doen? Vragen met welke voorwaarden de Waal en Elverding op pad zijn gestuurd? Genoegen nemen met het verhaal van de Jager?'

Karmannetje op bericht 'Meldplicht voor meerderjarige

spijbelaars in het mbo' van Metin Celik

'Prima initiatief, maar wat doe je met die mbo-scholen die zelf geen verantwoordelijkheid nemen? Als je als ouder constant de deur van de school plat moet lopen om toe te moeten zien hoe je meerderjarig kind steeds meer afglijdt? Scholen, en zeker het mbo, moeten dan ook wat doen met de informatie die ze van de ouders krijgen. Het mbo is gewoon te log en het competentiegericht werken is voor veel leerlingen een valkuil waar de scholen niet mee om kunnen gaan. Ouders staan soms machteloos, omdat scholen geen inmenging in hun beleid willen.'

Galdewit op bericht 'Maak korte metten met alcoholverkoop aan jongeren' van Lea Bouwmeester.

'Zoals in vele discussies wordt ook nu weer alleen de verkopende gestraft en zijn er geen sancties voor de koper of de ouders. Hoe moeilijk ook, het straffen van de koper en of ouders moet ook mogelijk worden, dan pas wordt dit probleem juist aangepakt.'

facebook

Annemiek Kempers op bericht: Plasterk boos over bonus ING-topman:

'Vanmorgen vroeg hoorde ik dit al. Soms denk ik weleens: "Wil ik dit wel weten"? Het is gewoon te erg. Ik vraag me altijd af wat de heren met het vele geld doen?'
18 maart om 9:26

Rob Soeters op bericht: Dankwoord Job Cohen, Lilianne Ploumen en Marleen Barth aan onze campaigners

'Inderdaad een uitslag om blij mee te zijn. Herinner me nog dat men een maand geleden ervan uitging dat de coalitie met alle gemak een meerderheid zou halen. Er was toch geen oppositie! "Job Cohen slaat nog geen deuk in een pakje boter" hoorde ik op radio 1. Nou, nu weten we wel beter, met dank aan Marleen en Job.'
05 maart om 7:26

Een brief sturen mag natuurlijk ook: rood@pvda.nl

What's happening?

TjeerdVD Tjeerd

Hopelijk gaan de ministers Donner, Schippers en Opstelten nu snel het voorstel 'voetbal & veiligheid' presenteren. Initiatief PvdA.
about 22 hours ago via Twitter for iPhone

LeaBouwmeester Lea Bouwmeester

Straks stel ik vragen in #vragenuur over gebrek aan steun v kinderen met ouders in de #GGZ en detentie. Stille, vergeten groep kinderen about 2 hours ago via Echofon Retweeted by 3 people

@diederiksamsom Diederik Samsom

CPB heeft koopkrachteffecten van Kabinetsbeleid doorgerekend. Rutte doet wat ie belooft: de klappen vallen bij de lage en midden inkomens
22 Mar via Echofon Favorite Retweet Reply

Werf nú een lid en ontvang een gratis boek!

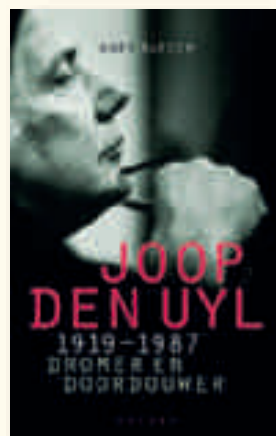
In ons Nederland telt iedereen mee, wordt niemand aan zijn lot overgelaten en krijgt iedereen een eerlijke kans. Daar staat tegenover dat we verwachten dat iedereen die mee kan doen, ook mee doet. Omdat we iedereen nodig hebben. Help daarom iemand lid te maken van de Partij van de Arbeid en ontvang als dank een gratis boek!

*Reageer snel
want OP = OP!*

Het nieuwe lid kan aangemeld worden op www.pvda.nl/nieuwlid of via onderstaande antwoordkaart: Partij van de Arbeid, Antwoordnummer 3989, 1000 PA Amsterdam.

Je kunt kiezen uit de volgende boeken:

- **Job Cohen: Binden** t.w.v. € 10,-
- **Frans Timmermans: Gluck Auf!** t.w.v. € 18,95
- **Ahmed Marcouch: Mijn Hollandse droom** t.w.v. € xxxx
- **Joop den Uyl – Dromer en Doordouwer** t.w.v. € 35,-

ANTWOORDKAART

JA, ik breng een nieuw lid aan en ontvang graag het boek:

Gegevens nieuw lid:

Naam
Adres
Postcode
Woonplaats
Geboortedatum
Telefoon
E-mail
Rekeningnummer

Ik machtig de PvdA tot wederopzegging het volgende
contributiebedrag per maand af te schrijven (min. € 2,-):

Plaats
Datum
Handtekening

Gegevens lid:

Naam
Postcode

Woonplaats
Relatienummer

uitgesproken

De besleine spiegel

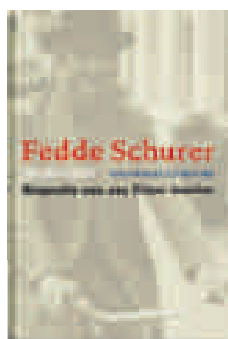
Fedde Schurer kon zijn autobiografie, *De besleine spegel* (De beslagen spiegel), niet voltooien. Gefascineerd door deze Fries besloot Johanneke Liemburg, in het verleden Tweede Kamerlid voor de PvdA, zijn biografie te schrijven. Zij wilde hem recht doen in het besef dat het in een biografie gaat om feit, fictie en gevoel en niet om volledigheid. Haar boek diende als promotie-onderzoek waarvoor de Rijksuniversiteit Groningen haar in 2010 de doctorsgraad verleende.

Schurer, in 1898 te Drachten geboren en in het roerige jaar 1968 te Heerenveen overleden, was een veelzijdig man met een aanzienlijke portie charisma en flair. Hij was onderwijs- en krantenman, poëet en polemist, verzetsman en pacifist. Als oprechte Fries stond hij op de bres voor de Friese taal en cultuur. Hij werd bewonderd door Martin van Amerongen, voormalig hoofdredacteur van *De Groene Amsterdammer*, was bevriend met de rode dominee Jan Buskes en werd juridisch soms bijgestaan door schrijver-advocaat Abel Herzberg. Na de oprichting van de PvdA in 1946 werd Schurer meteen lid. Tien jaar later kwam hij voor de partij in de Tweede Kamer. Het aantal zetels was uitgebreid van honderd naar honderdvijftig. Ook Joop den Uyl maakte

in 1956 deel uit van het contingent nieuwe Kamerleden. Den Uyl was zevenendertig, Schurer was achtenvijftig jaar. Zijn partijgenoten hadden gemengde gevoelens over zijn deelname. De een vond dat je je positie verzwakte met een (atoom)pacifist in je gelederen. Dat kon niet; het was Koude Oorlog. De ander vond dat je hem als boegbeeld kon inzetten tegen de Pacifistisch Socialistische Partij die vanaf 1957 hamerde op het aambeeld van vredespolitiek en haar achterban zag groeien. Dat kon ook niet; zo'n partij was bedreigend.

Twaalf jaar heeft Liemburg over de biografie gedaan, het resultaat is er ook naar. Een aanrader.

Jurjen Wiersma

Johanneke Liemburg,
Fedde Schurer 1898-1968. Biografie van een Friese koerier, Friese Pers Boekerij 2010, 568p, € 39,50

prijsvraag

'Ik zit hier toch niet voor Piet Snot!'

Weet u van wie dit citaat is?

1. Guusje ter Horst
2. Willem Drees
3. Nebahat Albayrak
4. Eberhart van der Laan

Stuur uw oplossing voor 15 mei 2011 naar:
PvdA, redactie Rood, Postbus 1310, 1000 BH Amsterdam of mail uw oplossing naar **rood@pvda.nl**. De winnaar ontvangt het boek *Mijn Hollandse droom* van Ahmed Marcouch.

Het citaat uit *Rood* nummer 4-2010: 'Als een zwemmer verdrinkt, komt dat doordat hij niet kan zwemmen. Niet omdat hij niet is gered.' is afkomstig van Wouter Bos.

rood

Ledenblad van de Partij van de Arbeid
8e jaargang • nr 1 • april 2011

COLOFON

Rood is het positief/kritische ledenblad van de Partij van de Arbeid waarin leden van de partij centraal staan. Leden worden van harte uitgenodigd te reageren op de inhoud van *Rood* en de redactie van ideeën, suggesties of kopij te voorzien. *Rood* verschijnt vier maal per jaar en wordt gratis verspreid onder de leden van de PvdA in een oplage van 56.000 exemplaren. Niet-leden kunnen een abonnement aanvragen via de ledenadministratie (ledenadministratie@pvda.nl of 0900-9553). *Rood* verschijnt ook in gesproken vorm voor mensen met een lees-handicap. Info: Dedicon. www.dedicon.nl

Partij van de Arbeid
Herengracht 54 / Postbus 1310
1000 BH Amsterdam
0900-9553 (lokaal tarief) / www.pvda.nl

Redactieadres:
Postbus 1310, 1000 BH Amsterdam
rood@pvda.nl

Redactie: Michiel Reijnen en Ottolien van Rossem (samenstelling en eindredactie), Jan Schuurman Hess, Jurjen Fedde Wiersma

Eindredactie: Roselie Kommers

Art direction en vormgeving:
Studio Pollmann, Amsterdam

Medewerkers aan dit nummer:
Algemene Onderwijsbond, Erwin Buter, Job Cohen (column), Marcel Duyvestijn, Manuela Fles, Merel Jansen, Bert Koenders, Oudervereniging Balans, Lilianne Ploumen (column), Frans Timmermans, Jurjen Wiersma, Michiel Zonneveld

Fotografie: De Beeldredactie, Boy van Dijk, Dierk Hendriks, Tessa Posthuma de Boer, Michiel Reijnen

Lithografie: Grafimedia, Amsterdam

Drukwerk: vdbj_print support, Bloemendaal

Rood verschijnt onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur.

Overname van (delen van) artikelen, foto's of illustraties alleen na uitdrukkelijke toestemming van de uitgever.

ISSN 1574-2733

Collectieve machteloosheid

Na drie verkiezingscampagnes in één jaar kunnen we de komende jaren aan het werk zónder direct zicht op verkiezingen en campagnes. Natuurlijk voeren we onze permanente campagne, worden de leden van de Eerste Kamer nog verkozen en treuren we niet als er toch spoedig weer Tweede Kamerverkiezingen zijn. Maar vast staat dat we de komende periode gaan benutten om onze visie aan te scherpen en te vernieuwen. Vorige maand publiceerde het SCP de studie *Stemming onbekend*. Rode draad: de zorg dat veranderende normen en waarden in onze samenleving leiden tot moreel verval, vandalisme en criminaliteit. De teloorgang van normen en waarden en het toegenomen individualisme geven het gevoel dat men voor zichzelf moet opkomen, want een ander doet het niet. Ook maken mensen zich zorgen over toenemende intolerantie en vreest men verworvenheden van de laatste decennia te verliezen. 'Wat door de jaren heen ook opvalt, is een collectief gevoel van mach-

teloosheid' schrijven twee onderzoekers die de afgelopen jaren met veel mensen hebben gesproken. 'Zelf is men niet in staat om de negatieve tendensen in de samenleving om te buigen en van de politiek/overheid verwacht men weinig.' Een 'collectief gevoel van machteloosheid', dit raakt het hart van de politiek. De politiek en de overheid bestaan juist om voor mensen op te komen, om hen in staat te stellen gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen en collectief handelen mogelijk te maken, zodat we samen richting aan onze samenleving én aan onze publieke normen en waarden kunnen geven. De publieke sector speelt hierin een grote rol. Met grote onderwijsfabrieken, politie die onvoldoende tijd heeft voor wat mensen belangrijk vinden, en de 'stopwatchzorg', verdwijnt het gevoel dat de publieke sector van iedereen is. Een collectief gevoel van machteloosheid ontstaat als mensen grip verliezen op hun leefomgeving. Het gevoel van collectieve machteloosheid, onzekerheid, isolement en oneerlijk-

heid moet plaats maken voor een gevoel van collectief zelfvertrouwen, optimisme en verbondenheid. De ideologie van het rechtse kabinet dat de overheid een kopje kleiner gemaakt moet worden, werkt averechts. Wat we nodig hebben is een overheid en een publieke sector die beter functioneren: een dienstbare publieke sector die maatwerk en wederkerigheid hoog in het vaandel draagt, kleinschalig genoeg is om van de mensen te zijn en vertrouwen geeft. Dit is niet alleen een opgave voor de politiek, maar ook voor professionals in de publieke sector en voor bewoners van wijken. Geen geringe opgave, maar wel belangrijk. Daarmee gaan wij met de fractie en met de partij het komende jaar aan de slag.

Job Cohen

PvdA
Het moet eerlijker